

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Adam Krejčí

Kvalifikovaná výzva dle § 114b OSŘ

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. 3. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 135 322 znaků včetně mezer.

Adam Krejčí

V Praze dne 15. 3. 2023

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval panu JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, LL.M., Ph.D. za jeho vstřícný přístup, poskytnuté konzultace, cenné připomínky a podnětné rady při zpracování této diplomové práce.

Rovněž bych chtěl poděkovat za podporu své rodině a mým nejbližším přátelům.

Obsah

Úvod.....	6
1. Kvalifikovaná výzva dle § 114b OSŘ.....	8
1.1. Stručný historický exkurz	8
1.2. Obecně k institutu kvalifikované výzvy k vyjádření.....	9
1.2.1. Kvalifikovaná výzva jako institut přípravy jednání ve věci samé.....	9
1.2.2. Prostá výzva k vyjádření	11
1.2.3. Kvalifikovaná výzva k vyjádření	13
1.3. Zákonné předpoklady pro vydání kvalifikované výzvy.....	13
1.3.1. Formální předpoklady	14
1.3.1.1. Projednatelnost žaloby a splnění podmínek řízení.....	14
1.3.1.2. Náležitosti usnesení	15
1.3.2. Materiální předpoklady	17
1.3.2.1. Řádná žaloba.....	17
1.3.2.2. Povaha věci a okolnosti případu	18
1.3.3. Kvalifikovaná výzva v rámci rozkazního řízení.....	20
1.3.4. Další negativní předpoklady.....	22
1.4. K doručování kvalifikované výzvy k vyjádření	22
1.5. Posouzení kvalifikovanosti vyjádření žalovaného	23
1.6. Krátce k přípravnému jednání ve smyslu § 114c OSŘ	24
2. Rozsudek pro uznání na základě fikce uznání nároku.....	26
2.1. Obecně k vydání rozsudku pro uznání	26
2.2. Vydání rozsudku pro uznání na základě fikce	29
2.2.1. Fikce uznání dle § 114b odst. 5 OSŘ	29
2.2.2. Fikce uznání dle § 114c odst. 6 OSŘ	31
2.3. Fikce, anebo domněnka uznání nároku?	33
2.4. Podmínky pro vydání rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku.....	36
2.5. K ústavní konformitě fikce uznání	37
2.5.1. Rozpolcenost pléna Ústavního soudu při posouzení ústavnosti.....	39
2.6. Instituty kvalifikované výzvy a fikce uznání v současné judikatuře Ústavního soudu...	42
2.6.1. Pasivita žalovaného jako hlavní důvod prohry.....	43
2.6.2. Neslučitelnost mechanické aplikace zákona se zásadami OSŘ	43
2.6.3. Právo žalovaného být slyšen a vyjádřit se k věci	44
2.6.4. Obsahové náležitosti žaloby	44
2.6.5. Kvalifikovanost vyjádření žalovaného	44
3. Úvahy de lege ferenda.....	46
3.1. Nedůvodné využívání kvalifikované výzvy v praxi.....	47

3.2. Srovnání s rozsudkem pro zmeškání jakožto vhodnějšího nástroje kontumace	48
3.3. Věcný záměr civilního řádu soudního	49
Závěr	52
Seznam použitých zkratek	56
Seznam použitých zdrojů	57
Abstrakt	61
Abstract	62

Úvod

Cílem této práce je podrobně rozpracovat a vysvětlit institut kvalifikované výzvy k vyjádření, jakožto jednoho ze stěžejních a nejfrekventovaněji používaných prostředků přípravy jednání ve věci samé, které má soud k dispozici. Dále pak čtenáři komplexně objasnit s kvalifikovanou výzvou neodmyslitelně spojený institut fikce uznání nároku, jenž právní řád spojuje jakožto následek nevyhovění kvalifikované výzvě žalovaným. V návaznosti na to je tato práce rovněž věnována detailní analýze rozsudku pro uznání vydávaného právě na základě této zákonné fikce. To vše při identifikaci a podrobném rozboru velmi obsáhlé judikatury, jež je pro pochopení této problematiky zcela zásadní a obecným soudům zejména poskytuje vodítko pro řádnou aplikaci zmíněných institutů. Tato práce je rozdělena do tří částí, které jsou vzájemně provázány a tematicky se prolínají.

První a nejrozsáhlejší část této práce je věnována přímo institutu kvalifikované výzvy. Na počátku je čtenář uveden do stručného historického exkurzu, na který navazuje vysvětlení systematiky opatření, jež činí soud v rámci přípravy jednání ve věci samé, kam spadá právě uvedený institut kvalifikované výzvy. Dále jsou velmi podrobně rozpracovány zákonné předpoklady, které je nezbytné pro řádné vydání kvalifikované výzvy naplnit, jež se rozpadají do dvou hlavních rovin, a to roviny formální a materiální. Rovněž jsou akcentována specifika, jež kvalifikovaná výzva doznává v rámci rozkazního řízení. V neposlední řadě je tato část věnována doručování kvalifikované výzvy k rukám žalovaného, a to vzhledem k naprosto zásadním a negativním následkům, které zákon s tímto druhem výzvy spojuje. Samotný závěr se zabývá posouzením kvalifikovanosti vyjádření žalovaného na uvedenou výzvu soudu a komparací tohoto institutu s dalším významným způsobem přípravy jednání, a to přípravným jednáním ve smyslu § 114c OSŘ.

Druhá část této práce je věnována zákonné fikci uznání nároku žalovaným, jakožto následku nevyhovění požadavkům kvalifikované výzvy k vyjádření a na tuto fikci navazující vydání rozsudku pro uznání. Nejprve je v podrobnostech vysvětlen institut rozsudku pro uznání jako takový. Následně jsou detailně popsány situace, kdy dochází k jeho vydání na základě zákonné fikce, tedy má-li se podle právního řádu za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal, tj. při absenci dispozičního procesního úkonu účastníka. První z těchto případů nastává, když se žalovaný včas nevyjádří na kvalifikovanou výzvu a ani v jemu poskytnuté lhůtě pro tuto požadovanou reakci soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání. Druhou ze situací je pak řádně neomluvená absence žalovaného u nařízeného přípravného jednání. Dále je v této části věnován prostor kritickému zamyšlení se nad právní konstrukcí fikce a vyvratitelné

domněnky, jejich řádným rozlišováním a aplikací na uvedený případ fikce uznání nároku. Rovněž jsou v této části vysvětleny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání na základě této fikce uznání nároku. V závěru této části se zabývám detailním rozbohem stěžejní judikatury Ústavního soudu při posouzení institutů kvalifikované výzvy a fikce uznání nároku z hlediska ústavní konformity a rovněž analýze nahlížení na výše zmíněné instituty v současné navazující rozhodovací praxi Ústavního soudu.

Ve třetí a závěrečné části této práce se věnuji úvahám *de lege ferenda*. Zejména s ohledem na obsah předchozí části je primárním předmětem těchto úvah zodpovězení otázky, zdali nedochází v praxi ze strany soudů k nedůvodnému využívání kvalifikované výzvy. Rovněž, zda je současná zákonná úprava fikce uznání vhodná a skutečně neexistuje jiného vhodnějšího nástroje kontumace, kterým lze taktéž dosáhnout stejného cíle, tedy naplnění zásady rychlosti řízení. V neposlední řadě se rovněž zaměřím na dlouhodobě akcentovanou potřebu rekonstrukce civilního procesu a v této souvislosti již připravený věcný návrh civilního řádu soudního vzniklý z podnětu Ministerstva spravedlnosti České republiky.

1. Kvalifikovaná výzva dle § 114b OSŘ

1.1. Stručný historický exkurz

Institut kvalifikované výzvy byl do tuzemského civilního procesu zakotven v rámci tzv. velké novely občanského soudního řádu, provedené zákonem č. 30/2000 Sb. Uvedenou novelou došlo s účinností od 1. 1. 2001, mimo jiné, k velmi zásadní změně právní úpravy týkající se postupu soudu prvního stupně při přípravě jednání a při samotném projednávání věci samé. Nahlédneme-li do důvodové zprávy k návrhu výše uvedeného zákona,¹ zjistíme, že „*smyslem a cílem přijatých změn bylo precizovat postup soudu při těchto úkonech a posílit odpovědnost účastníků řízení za jeho výsledek se záměrem zrychlit řízení ve věci v prvním stupni, racionalizovat jeho průběh a vytvořit předpoklady pro přezkoumání věci, která se projednává a rozhoduje ve sporném řízení, odvolacím soudem v systému neúplné apelace.*“²

Právní úprava nebyla před uvedenou novelizací bohužel nastavena takovým způsobem, aby předsedu senátu, respektive samosoudce dostatečně motivovala, či mu dokonce často ani neumožňovala, připravit jednání v duchu jedné ze základních procesních zásad, tedy takovým způsobem, aby mohl být spor rozhodnut již v rámci prvního jednání ve věci. Jak zdůrazňuje L. Drápal, příprava jednání tak byla ze strany soudů prováděna zpravidla čistě formálně a v mnoha případech tak docházelo k nařizování jednání ve věci, aniž by byly naplněny tak zásadní předpoklady jako samotná projednatelnost žaloby, splnění podmínek řízení a zejména aniž by samotný soud byl seznámen s problematikou projednávaného sporu mezi stranami řízení. Namísto provedení řádné přípravy jednání byla upínána pozornost přímo směrem k uskutečnění tohoto prvního jednání ve věci, které bylo jak ze strany účastníků řízení, tak ale i samotnými soudci, chápáno jako jakési zahřívací kolo.³ Až při tomto jednání tak byly zpravidla činěny úkony, které měly být správně provedeny již v rámci přípravy jednání. Význam zásady rozhodnutí při jediném jednání tak byl v podstatě zcela upozaděn. Není proto překvapivým zjištěním, že častým důsledkem této soudní praxe bylo v té době zejména neúměrné trvání soudních řízení, což se také nutně odráželo ve věcné správnosti vydávaných rozhodnutí.⁴ Je přitom také neoddiskutovatelným faktem, že to, jakým způsobem bude ochrana dotčených práv účinná, přímo závisí na rychlosti ochrany takto poskytnuté.

---

¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

² DRÁPAL, L. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*, 2002, č. 5, s. 1.

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž.

Lze proto shrnout, že tehdejší právní úprava a zejména pak postup soudů týkající se přípravy jednání byla před výše uvedenou novelizací jednoduše naprosto nevyhovující. Nezbytně si tak vyžádala rozsáhlé změny, které odstartovala právě výše uvedená novela z přelomu tisíciletí, na niž poté navázaly také další rozsáhlé novely, které podstatným způsobem změnily a formovaly civilní proces.⁵ Tyto změny s sebou pak přinesly, mimo jiné, i zavedení na svou dobu zcela revolučních institutů, jako je právě tzv. kvalifikovaná výzva k vyjádření, umožňující soudu při splnění zákonných podmínek vydání kontumačního rozsudku pro uznání, což je ostatně dále předmětem této diplomové práce.

1.2. Obecně k institutu kvalifikované výzvy k vyjádření

1.2.1. Kvalifikovaná výzva jako institut přípravy jednání ve věci samé

Již úvodem je zejména nutné důkladně vymezit, co institut takzvané kvalifikované výzvy k vyjádření znamená a zároveň, kam lze systematicky tento institut tuzemské právní úpravy civilního řízení zařadit.

Jak bylo již nastíněno výše v kapitole dotýkající se historického vývoje kvalifikované výzvy k vyjádření, spadá tento institut mezi řadu opatření, jenž činí předseda senátu v rámci přípravy jednání ve věci samé. Jsou-li po zahájení řízení splněny podmínky řízení a je-li žaloba bezvadná, ať už od počátku či v návaznosti na odstranění případných vad a nedošlo-li tedy k zastavení řízení pro neodstranitelný či neodstraněný nedostatek podmínky řízení nebo odmítnutí žaloby z důvodu nemožnosti pokračovat v řízení pro vady žaloby, jež nebyly opraveny, přistoupí soud k přípravě jednání.⁶

Jednání lze definovat jako zasedání soudu, jehož smyslem je projednání věci samé a její následné rozhodnutí. Je jakýmsi vyvrcholením celého soudního řízení, a je proto potřeba, aby bylo také řádně připraveno.⁷ Jak výslovně zákon uvádí, smyslem přípravy jednání je, aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla již při prvním jednání.⁸ Tato zásada rozhodnutí při jediném jednání je projevem principu hospodárnosti řízení neboli jinými slovy tzv. procesní ekonomie. „*Tento princip vyjadřuje požadavek, aby ochrana práv byla poskytnuta rychle, účinně a bez zbytečných nákladů.*“⁹ Toto právo je přitom každému garantováno samotným ústavním pořádkem, a to

---

⁵ Na tomto místě lze uvést například rozsahově i významově srovnatelnou novelu provedenou zákonem č. 7/2009 Sb., která význam přípravy jednání v duchu zásady rozhodnutí při jediném jednání ještě dále posílila.

⁶ ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 220.

⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. s. 335-337.

⁸ Srov. § 114a odst. 1 OSŘ.

⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. op. cit. sub 7, s. 73-74.

konkrétně článkem 38 odst. 2 LZPS, který mimo jiné stanoví, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů. Taktéž článek 6 odst. 1 EÚLP zaručuje každému mimo jiné právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů, respektive v přiměřené lhůtě. Soud je v neposlední řadě také povinen v řízení postupovat takovým způsobem, aby ochrana práv byla rychlá a účinná.¹⁰

S řádným naplněním výše uvedeného principu pak nutně koreluje povinnost předsedy senátu, respektive samosoudce jednání ve smyslu této zásady nachystat. Je však v zásadě na úvaze soudu, jaké prostředky k řádné přípravě jednání zvolí. Na tomto místě je však také třeba poznamenat, že porušení výše uvedeného principu hospodárnosti není způsobilé samo o sobě zapříčinit nesprávné rozhodnutí ve věci samé, a proto tak nemůže být ani důvodem pro zrušení a vrácení věci soudu prvního stupně ve smyslu ustanovení § 212a odst. 5 OSŘ.¹¹

Přípravou jednání tedy zjednodušeně rozumíme vše, co je nezbytné učinit, aby soud mohl o věci buďto rozhodnout bez nařízení jednání, a to konkrétně v těch případech, kdy takový postup zákon připouští a jeví-li se současně takový postup jako účelný, nebo aby mohl nařídit jednání k projednání věci samé a následně po jeho skončení vydat rozhodnutí ve věci.¹² Není nikterak žádoucí a zejména hospodárné, aby docházelo k odročení jednání čistě z důvodu nezvládnuté přípravy takového jednání ze strany soudu. Jak totiž jednoznačně dovedil Ústavní soud, odročování nařízených jednání by nemělo být rozhodně pravidlem, nýbrž pouhou výjimkou z výše uvedeného zákonného principu, že obecné soudy rozhodují věci zpravidla při jediném jednání.¹³ Je však třeba být zcela korektní a poznamenat, že jednání nelze důkladně připravit bez součinnosti účastníků řízení, jejich zástupců a také dalších osob, jejichž součinnost má, ať už z jakýchkoliv důvodů, význam pro předmětné řízení a také pro samotné vydání rozhodnutí v této věci. Je-li však žalobce na základě dispoziční zásady tzv. *dominus litis* neboli pán sporu, lze obdobným způsobem označit předsedu senátu, respektive samosoudce jako pána přípravy řízení.

K řádné přípravě jednání poskytuje zákon soudu celou řadu opatření. Demonstrativní výčet těchto opatření můžeme nalézt v § 114a odst. 2. Lze obecně konstatovat, že způsob, jaký předseda senátu, respektive samosoudce v tom kterém konkrétním případě zvolí, se bude odvíjet od povahy dané věci a okolností posuzovaného případu.¹⁴ Zákon v tomto ohledu tedy vymezuje soudu pouze

---

¹⁰ Srov. § 6 OSŘ.

¹¹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. s. 553.

¹² DRÁPAL, L. op. cit. sub 2, s. 2.

¹³ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1784/17.

¹⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. s. 212.

konkrétní cíl, kterého je žádoucí dosáhnout. Prostředky, které k dosažení tohoto cíle předseda senátu, respektive samosoudce zvolí, pak ponechává zcela na jeho uvážení. Relevantní pro tuto diplomovou práci jsou výhradně opatření soudu v rámci přípravy jednání, prostřednictvím nichž si opatřuje stanovisko žalovaného k uplatněnému nároku v žalobě. Jiným opatřením v rámci přípravy jednání nebude proto níže věnována bližší pozornost.

Již ze samotné podstaty a jazykového označení sporného řízení vyplývá jeho základní charakteristický znak, a to že mezi stranami jsou určité skutečnosti sporné, tedy jeho kontradiktornost. Přičemž neexistují-li mezi stranami žádné sporné skutečnosti, je zřejmé, že pak mezi nimi jednoduše nemůže existovat ani žádný spor. Za předpokladu, kdy žalovaný žalobou uplatněný nárok uznává, by bylo nedůvodné a také zcela neefektivní provádět ve věci jednání a toto jednání tedy i připravovat, když jen pro vydání rozsudku pro uznání nemusí být jednání ani nařízeno.¹⁵ Zjistí-li zároveň soud, že určité skutečnosti jsou mezi stranami zjevně nesporné, může soud vzít ve smyslu § 120 odst. 3 OSŘ takové nesporné skutečnosti za svá skutková zjištění. K takovým skutečnostem pak není třeba provádět ani dokazování a soud z nich může bez dalšího vycházet.¹⁶ K vymezení výše uvedených sporných, respektive nesporných skutečností však z logiky věci nelze zpravidla dojít bez součinnosti žalovaného. Zcela zásadním krokem proto v rámci přípravy jednání bude obvykle usnesení soudu, v němž žalovaného vyzve k podání vyjádření, a to právě s cílem zjistit jeho stanovisko k dané věci a vymežit tak sporné a nesporné skutečnosti mezi stranami sporu.

1.2.2. Prostá výzva k vyjádření

Takový postup upravuje v první řadě § 114a odst. 2 písm. a), který umožňuje předsedovi senátu, respektive samosoudci za výše uvedeným účelem vyzvat žalovaného, případně ostatní účastníky řízení, kteří nepodali návrh na zahájení řízení, aby se ve věci písemně vyjádřili a aby soudu předložili listinné důkazy, jichž se v tomto vyjádření dovolávají a na nichž tak staví svou obranu. Výzva, jež je tímto ustanovením upravena, se běžně označuje jako tzv. prostá výzva k vyjádření. Uvedenou prostou výzvu k vyjádření, adresovanou nejčastěji žalovanému, je na místě využít zejména za situace, jedná-li se o spor právně a také z hlediska zjišťování skutkového stavu jednoduššího charakteru, v němž současně soud neočekává větší rozsah sporných skutečností, a z tohoto důvodu proto i nikterak rozsáhlé dokazování.¹⁷ Jinými slovy tehdy, pokud by se již na první pohled jevilo provádění rozsáhlé a podrobné přípravy jednání jako neúčelné, a to pro

---

¹⁵ Srov. § 153a odst. 4 OSŘ.

¹⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. op. cit. sub 14, s. 213.

¹⁷ Tamtéž, s. 215.

jednoduchost věci, avšak z hlediska řádné přípravy jednání je současně žádoucí znát stanovisko žalovaného včetně důkazů, jichž se dovolává, ještě před samotným jednáním ve věci.

K podání takového vyjádření je pak ve výzvě ze strany soudu žalovanému stanovena také lhůta, jedná se však o tzv. lhůtu soudcovskou ve smyslu § 55 OSŘ, jejíž délku určuje soud dle vlastního uvážení a podle okolností daného případu, a která může být také předsedou senátu, respektive samosoudcem dále prodloužena. Ač může prostá výzva působit jako prostředek, jehož splnění je ponecháno čistě na vůli adresáta, bez možnosti takového adresáta jakkoliv sankcionovat v případě jeho nesoučinnosti, není tomu tak. Od níže popsaných institutů se odlišuje pouze rozdílnými následky, které zákon s touto nesoučinností spojuje. Považuje-li to totiž předseda senátu, respektive samosoudce za účelné, může splnění prosté výzvy vymáhat i prostřednictvím pořádkových opatření ve smyslu § 53 OSŘ, tedy uložením pořádkové pokuty. Nečinnost žalovaného v podobě jeho nevyjádření se na prostou výzvu však nelze pouze pro tento důvod v žádném případě spojovat s negativním důsledkem v podobě jeho neúspěchu ve věci samé.¹⁸

Jak bylo však vysvětleno výše, předseda senátu, respektive samosoudce činí jakékoliv opatření v rámci přípravy jednání dle svého vlastního uvážení, a to s ohledem na konkrétní okolnosti daného napadnutého sporu. Proto ani zjištění stanoviska žalovaného prostřednictvím výzvy k vyjádření nebude postupem vždy nezbytným, když i samotný zákon výslovně umožňuje tento krok zcela vynechat, jeví-li se taková výzva s ohledem na povahu věci neúčelnou.¹⁹ Soud tak může očividně přistoupit k projednání věci samé i bez vyjádření žalovaného. Jsem však toho názoru, že v drtivé většině případů bude z hlediska řádné přípravy jednání a naplnění výše uvedeného principu, který tato příprava sleduje, žalovaného zapotřebí k jeho vyjádření vyzvat. Lze si však zajisté představit případy, kdy půjde o tak jednoduchý spor a skutečně postačí učinění vyjádření žalovaným až při samotném jednání ve věci samé. Avšak z hlediska určité jistoty, že nařízené jednání nebude potřeba z jakýchkoliv důvodů zbytečně odročovat, je však zjevné, že i pouze prostřednictvím prosté výzvy k vyjádření lze zpravidla takovému případnému nežádoucímu odročení předejít. Zároveň ona patnáctidenní lhůta, kterou soud nejčastěji k podání vyjádření žalovanému stanoví,²⁰ je v porovnání s průtahy řízení, které zpravidla způsobí odročení jednání, zcela marginální. Zopakujme pak také nakonec, že odročení jednání má být zcela výjimečným postupem v řízení.

---

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Srov. § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ.

²⁰ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 223.

1.2.3. Kvalifikovaná výzva k vyjádření

„Vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, jakož i tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení.“²¹ Výzvu ve smyslu tohoto ustanovení označujeme jako kvalifikovanou, a to právě z důvodu kvalifikovanosti, tedy náležitostí vyjádření žalovaného, jenž musí splňovat, aby této výzvě bylo řádně vyhověno. K vydání kvalifikované výzvy ve smyslu § 114b OSŘ přistoupí soud tehdy, je-li v rámci přípravy jednání nezbytné zjistit stanovisko žalovaného k uplatněnému nároku a nelze-li skutečnost, zdali tak učiní pouze na základě prosté výzvy, ponechat jenom na jeho vůli. K naplnění výše uvedených předpokladů pro vydání kvalifikované výzvy v konkrétním sporu dojde, vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu.²² Pokud předseda senátu usoudí, že je na místě kvalifikované výzvy využít, musí současně s ohledem na následky spojené s jejím možným nevyhověním (viz níže), počítat s možným „krácením“ řízení. V takovém případě totiž „ve prospěch žalobních tvrzení a uplatněného nároku nebude realizována celá řada procesních zásad a sporné řízení tak ex lege i fakticky pozbude (...) svůj kontradiktorní charakter“, to vše z důvodu kontumace ze strany žalovaného a ve prospěch rychlosti rozhodnutí ve věci samé.²³

1.3. Zákonné předpoklady pro vydání kvalifikované výzvy

Soud se při každé přípravě jednání ve věci ocitá v situaci, kdy musí důkladně zvážit, zdali zvolí postup prosté výzvy k vyjádření ve smyslu § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ, výzvy kvalifikované podle § 114b odst. 1 OSŘ, zdali nařídí přípravné jednání ve smyslu § 114c OSŘ či zda případně rovnou nařídí jednání ve věci, aniž by využil jeden z těchto předchozích institutů. Kvalifikovanou výzvu k vyjádření do právního řádu zákonodárce zakotvil s tím, že bude povinností soudu před každým jejím vydáním důkladně zkoumat, zda jsou pro takový postup splněny veškeré předpoklady a zda nepostačuje ke zjištění stanoviska žalovaného vydání prosté výzvy ve smyslu § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ.²⁴

---

²¹ Srov. § 114b OSŘ.

²² SIMON, P. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 366.

²³ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15.

²⁴ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2018, sp. zn. III. ÚS 3964/17-2, shodně také např. KŘIVÁČKOVÁ, J., HAMULÁKOVÁ, K. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, č. 12, s. 441-446.

Jak bylo uvedeno výše, užití kvalifikované výzvy přichází v úvahu, pokud soud dospěje k názoru, že k řádné přípravě jednání ve věci potřebuje znát stanovisko žalovaného a skutečnost, zdali se žalovaný rozhodne k uplatněnému nároku vyjádřit, nelze ponechávat pouze na jeho vůli. Jedná se nepochybně o užitečný institut přípravy jednání, jejímž primárním účelem je naplnění jedné ze základních zásad civilního procesu, a to zásady rychlosti řízení jakožto jednoho z komponentů práva na spravedlivý proces, garantovanému každému ústavním pořádkem.²⁵ Kvalifikovaná výzva k vyjádření má však s ohledem na případné drakonické následky, které se dotýkají samotné hranice ústavnosti (viz níže), své limity. Byť je totiž v praxi velmi často kvalifikovaná výzva chápána, a také v tomto duchu užívána, jako jakýsi univerzální prostředek, který umožňuje soudu každé jemu napadnuté řízení rychle “nastartovat”, dodat mu jakýsi spád a zároveň také rychle vyřídit, moderovala judikatura možnost takového užití stanovením řady požadavků. K vydání kvalifikované výzvy lze proto přistoupit pouze za splnění takových předpokladů. Tyto předpoklady lze rozdělit na formální a materiální.

1.3.1. Formální předpoklady

1.3.1.1. Projednatelnost žaloby a splnění podmínek řízení

Mezi formální předpoklady, jenž musí být naplněny, aby mohlo dojít k vydání kvalifikované výzvy k vyjádření patří v první řadě samotná projednatelnost žaloby a také splnění podmínek řízení. Soud může přistoupit k vydání usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ pouze za předpokladu, jestliže jsou splněny podmínky řízení, a není proto na místě řízení zastavit ve smyslu § 104 OSŘ pro takový nedostek podmínky řízení, který není možné odstranit. Formálním předpokladem pro vydání tohoto usnesení je současně skutečnost, že žaloba netrpí vadami, pro které nelze v řízení pokračovat a není tak na místě žalobu odmítnout ve smyslu § 43 odst. 2 OSŘ.

Pokud by uvedené předpoklady nebyly naplněny, bylo by užití kvalifikované výzvy k vyjádření vyloučeno. V takovém případě je totiž řádná příprava jednání ve věci vyloučena a současně by nebyly ani splněny podmínky pro vydání případného kontumačního rozsudku pro uznání, když ani fikce uznání nároku se nemůže za žádných okolností aplikovat, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení či odmítnutí žaloby. Judikatura v tomto ohledu tedy jednoduše dovodila, že kritéria pro vydání usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ jsou totožná s těmi, která zákon stanoví jako předpoklad pro aplikaci fikce uznání nároku ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ.²⁶

---

²⁵ Op. cit. sub 23.

²⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 968/2003.

1.3.1.2. Náležitosti usnesení

Usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ, kterým byl žalovaný vyzván k vyjádření, musí současně jakožto listina obsahovat veškeré zákonem předepsané formální náležitosti. V tomto ohledu tedy zejména obecné náležitosti pro usnesení.²⁷ Proto aby mohla vůbec kvalifikovaná výzva způsobovat zákonem sledované účinky a případně i následky, je nezbytné, aby v předmětném usnesení bylo uvedeno, který soud jej vydal, identifikace soudců, přísedících, účastníků, jejich zástupců a samotné věci. Dále pak výrok a jeho odůvodnění včetně poučení, že proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek, a to ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1. písm. h). Nakonec také den a místo vydání tohoto usnesení.

Dalšími formálními náležitostmi usnesení jsou ty obsažené přímo v § 114b odst. 1 OSŘ. V tomto ohledu se tedy jedná o obsah výzvy jako takové, a tedy výslovné uložení povinnosti žalovanému, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve svém vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu. Aby k vyjádření také připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení, tedy aby splnil svou důkazní povinnost. Znění, respektive textace samotné výzvy je z hlediska tohoto ustanovení poměrně jednoznačné a v praxi by tak nemělo činit předsedovi senátu, respektive samosoudci sebemenší potíže.

Pro zdůraznění nutnosti dodržovat výše uvedené formální náležitosti samotného usnesení je zapotřebí odkázat také na judikaturu Nejvyššího soudu, který dovedl, že v případě, nevyhovuje-li usnesení soudu formálním požadavkům, které jsou pro takovou listinu vydávanou soudem předepsány, není možné takovou listinu považovat za listinu veřejnou. S tím jsou pak nutně spojeny až takové důsledky, že jestliže žalovaný na takové usnesení, které nevyhovuje formálním požadavkům kladeným na veřejnou listinu nereaguje, nelze mu jeho nečinnost přičítat k tíži a taková skutečnost proto není z uvedených důvodů ani způsobilá vyvolat účinky ve formě fikce uznání nároku, který je proti němu uplatňován.²⁸

Předseda senátu, respektive samosoudce je žalovanému také ve smyslu druhého odstavce § 114b OSŘ povinen poskytnout k podání jeho kvalifikovaného vyjádření lhůtu. Tato lhůta však ze zákona nesmí být kratší než 30 dnů a počne běžet ode dne doručení kvalifikované výzvy žalovanému. Jedná se však stejně jako v případě prosté výzvy o tzv. lhůtu soudcovskou ve smyslu § 55 OSŘ, jejíž délku určuje soud podle okolností daného případu a také možností žalovaného na tuto výzvu řádně zareagovat. Jak bylo již zároveň uvedeno výše, tato lhůta může být také soudem dále prodlužována. Zpravidla bude žalovanému poskytnuta právě ona nejkratší možná lhůta, tedy

---

²⁷ Srov. § 169 odst. 1 OSŘ.

²⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2288/2012.

třicetidenní, jelikož v praxi je obvykle takto dlouhá lhůta pro podání vyjádření považována za zcela dostatečnou.²⁹ Okrajově také uvedme, že se zároveň jedná o lhůtu procesní, a tak bude tato lhůta zachována, doručí-li v její poslední den žalovaný své vyjádření přímo soudu, případně orgánu, který má povinnost takovou písemnost soudu dále doručit, tedy poště.³⁰

V neposlední řadě je nezbytnou formální náležitostí usnesení také poučení ve smyslu §114b odst. 5 OSŘ, tedy upozornění žalovanému, že v případě, že se včas na tuto výzvu nevyjádří a ani v této poskytnuté lhůtě pro podání vyjádření soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, bude se mít za to, že žalovaný žalobou uplatněný nárok uznává. Jedná se tedy o poučení o možné aplikaci zákonné fikce uznání nároku a následcích z ní plynoucích, jež je zároveň nezbytnou podmínkou pro aktivaci takové fikce. Požadavek na poučení soudu o následcích marného uplynutí lhůty k vyjádření podle § 114b odst. 5 slouží, mimo jiné, k tomu, aby žalovanému bylo bez jakýchkoliv pochybností zřejmé, že má co do činění s výzvou kvalifikovanou, nikoliv pouhou výzvou prostou dle § 114a odst. 2 písm. a).³¹ Podrobněji se fikci uznání nároku věnuje část druhá níže.

Z hlediska formálního pojetí se nakonec judikatura také v minulosti podrobně zabývala otázkou, zdali usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ může být vydáno vyšším soudním úředníkem či asistentem soudce. Nejvyšší soud totiž ještě za účinnosti předchozího zákona o vyšších soudních úřednících takový postup zcela vyloučil a dovodil, že usnesení obsahující kvalifikovanou výzvu k vyjádření náleží vydat pouze předsedovi senátu.³² Avšak nově vydaný zákon, ještě před jeho novelizací účinnou od 1. 1. 2014, následně vydání uvedeného usnesení vyššími soudními úředníky umožnil, nicméně výslovně aproboval pouze situace, kdy bylo o věci rozhodnuto platebním rozkazem, evropským platebním rozkazem nebo elektronickým platebním rozkazem.³³ Nejvyšší soud však výkladem ustanovení obsahující negativní vymezení rozsahu působnosti vyšších soudních úředníků dovodil, že vyšší soudní úředník nebo asistent soudce může vydat usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 OSŘ, i když o věci rozhodnuto výše uvedenými platebními rozkazy nebylo.³⁴ Současné znění zákona však upravuje rozsah působnosti vyšších soudních úředníků již pouze prostřednictvím zmíněného negativního výčtu,³⁵ a to zejména z důvodu

---

²⁹ JIRSA, J. a kol. op. cit. sub 20, s. 228.

³⁰ Srov. § 57 odst. 3 OSŘ.

³¹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 566.

³² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1839/2003.

³³ Srov. § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství, ve znění účinném do 31. 12. 2013.

³⁴ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4259/2011.

³⁵ Srov. § 11 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

zprehlednění těchto oprávnění.³⁶ V současné době proto již není z hlediska této otázky jakýchkoliv pochybností a v případě, že vyšší soudní úředník či obdobně také asistent soudce nebo justiční čekatel³⁷ je k vydání kvalifikované výzvy k vyjádření podle § 114b odst. 1 OSŘ pověřen soudcem, a děje-li se tak na základě rozvrhu práce, může takové usnesení vydat.³⁸

1.3.2. Materiální předpoklady

1.3.2.1. Řádná žaloba

Jakožto jeden ze základních materiálních předpokladů pro vydání kvalifikované výzvy chápe ustálená judikatura provázanost mezi skutkovými tvrzeními žalobce a jím vymezeným žalobním petitem. Je tak vyloučeno užití této výzvy tehdy, není-li žalobcem uplatněný nárok dostatečně odůvodněn v rámci jeho skutkových tvrzení.³⁹ I pokud tedy nejsou splněny předpoklady pro zastavení řízení či odmítnutí žaloby ve smyslu výše uvedených formálních předpokladů, může být překážkou vydání kvalifikované výzvy k vyjádření také skutečnost, že ze samotného obsahu žalobních tvrzení je zřejmé, že žaloba nemůže být úspěšná. Využití kvalifikované výzvy je vyloučeno v případě, jestliže by žalobcem uplatněnému nároku nebylo možné vyhovět ani pokud by byla veškerá jeho žalobní tvrzení prokázána. Zjevná bezúspěšnost žaloby, a tedy bezdůvodné uplatňování práva, totiž taktéž neodůvodňuje vydání kvalifikované výzvy k vyjádření.⁴⁰ O zřejmou bezúspěšnost uplatňování práva se pak jedná, je-li na první pohled zřejmé, že žalobě nelze vyhovět v plném rozsahu žalobního petitu, tedy nejen pokud nelze žalobě vyhovět vůbec, jak by se mohlo zdát.⁴¹ Příkladem takové zřejmé bezúspěšnosti může být skutečnost, kdy existuje rozpor mezi skutkovým tvrzením žalobce a výší uplatněného plnění v žalobě.⁴²

V praxi však může zároveň nastat situace, kdy je v žalobě uplatněno více samostatných nároků, avšak skutková tvrzení žalobce nejsou vůči každému z nich zjevně dostatečná a neumožňují soudu dospět k závěru, že z nich veškeré tyto samostatné nároky vyplývají. Pokud však jsou naplněny předpoklady pro vydání kvalifikované výzvy alespoň k některým z těchto samostatně projednatelných nároků, lze využít kvalifikované výzvy k vyjádření pouze ohledně těchto způsobilých nároků, vyžaduje-li to současně povaha věci nebo okolnosti případu (viz níže).

---

³⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

³⁷ Srov. § 36a odst. 5 a § 115 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ HROMADA, M. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 54-55.

³⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 557.

⁴⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003, shodně také např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004.

⁴¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012.

⁴² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1038/2013.

Současně se pak i níže uvedená fikce uznání nároku ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ může aplikovat pouze vůči takto způsobilým nárokům samostatně a samostatně je třeba posuzovat také naplnění předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání na základě uvedené fikce podle § 153a odst. 3 OSŘ.⁴³ Jestliže by byla soudem vydána kvalifikovaná výzva k vyjádření i ve vztahu k těm ze samostatných nároků, kterým evidentně není možné vyhovět, lze na jejím podkladě vydat případný rozsudek pro uznání pouze vůči těm samostatným nárokům, které nejsou v rozporu s hmotným právem.⁴⁴

Rozhodovací praxe v tomto směru dovodila, že na žalobu je v případě, kdy předseda senátu, respektive samosoudce v konkrétním řízení posuzuje, zda-li využije institutu kvalifikované výzvy, nutné klást zvýšené nároky a požadovat, aby obsahovala všechny právně relevantní skutečnosti.⁴⁵ Jinými slovy je tedy zapotřebí, aby soud před každým vydáním kvalifikované výzvy důkladně zvážil, zda-li žaloba svou kvalitou poskytuje dostatečný základ pro případné vydání rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ za situace, že se žalovaný na tuto výzvu řádně nevyjádří.⁴⁶

1.3.2.2. Povaha věci a okolnosti případu

Dalšími materiálními předpoklady v pořadí jsou ty, které jsou zjevné již z textace ustanovení upravující kvalifikovanou výzvu k vyjádření. Zákon v tomto směru stanoví, že kvalifikované výzvy je možné využít pouze za předpokladu, vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu. Jedná se tak o pozitivní materiální předpoklady pro vydání usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ v rámci přípravy jednání, kdy toto ustanovení výslovně vyžaduje, aby došlo k naplnění alespoň jednoho z nich.

Již na tomto místě je vhodné poukázat na názor Ústavního soudu, podle kterého zmíněná povaha věci a okolnosti případu nejsou pokaždé takového charakteru, aby bez dalšího opravňovaly soud kvalifikovanou výzvu vydat. Její užívání v praxi jednoduše nesmí být zcela mechanické, a v tomto směru proto automatické vyzývání žalovaného prostřednictvím kvalifikované výzvy k vyjádření, které je mu soudem zasíláno společně s žalobou, je nutno zásadně odmítnout.⁴⁷

Předně je však třeba zákonodárci vytknout, že se jedná o vcelku vágní pojmy, a proto je nezbytné jejich význam dovodit za pomoci odborné literatury, a zejména pak judikatury, která je od zakotvení institutu kvalifikované výzvy již poměrně početná a poskytuje tak alespoň dostatečný základ pro jejich vyhovující vymezení.

---

⁴³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2165/2004, shodně také např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4311/2011.

⁴⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 557.

⁴⁵ Op. cit. sub 23.

⁴⁶ ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. op. cit. sub 6, s. 222.

⁴⁷ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2018, sp. zn. III. ÚS 3964/17-2.

Povahou věci tedy rozumíme objektivní vlastnosti předmětného řízení, jež ovlivňují nebo jsou způsobilé ovlivnit plynulost projednávání takového sporu.⁴⁸ Dle názoru L. Drápala, který současně převzal také Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi, vyžaduje povaha věci použití institutu kvalifikované výzvy k vyjádření zejména v takových případech, kdy je „*zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné.*“ Kdy proto absence vyjádření žalovaného k uplatněnému nároku znemožňuje soudu provedení řádné přípravy prvního jednání ve věci tak, aby při něm bylo zpravidla možné projednávanou věc rozhodnout, jak vyžaduje zákon.⁴⁹

Okolnostmi případu naopak rozumíme subjektivní vlastnosti projednávaného sporu a poměry, stav a jednání účastníků řízení, respektive jejich zástupců, jež stejně jako výše uvedená povaha věci ovlivňují nebo jsou způsobilé ovlivnit plynulost jeho průběhu.⁵⁰ Jedná se tak o konkrétní mimořádné skutečnosti, které se vyskytnou v konkrétním soudem řešeném sporu, a které právě pro tuto svou vlastnost odůvodňují vydání kvalifikované výzvy k vyjádření. Půjde o takový spor, kdy dosavadní poznatky soudu vyplývající ze soudního spisu či jeho úřední činnosti naznačují, že „*ačkoliv by podle její povahy nemuselo jít o věc z hlediska zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížnou - tu jsou takové mimořádné skutečnosti, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto.*“⁵¹ Jinými slovy tedy určité mimořádné skutečnosti doprovázející konkrétní řízení, které by se ovšem jinak nemuselo jevit z hlediska skutkové i právní stránky jako typově komplikované.

Ústavní soud je toho názoru, že předseda senátu, respektive samosoudce by tak s ohledem na výše uvedené požadavky neměl přistoupit k vydání kvalifikované výzvy k vyjádření v těch případech, kdy je žalovaný v řízení evidentně aktivní, nemá zjevně v úmyslu žalobou uplatněný nárok uznat a současně se očividně hodlá také projednávaného sporu patřičně účastnit a proti uplatněnému nároku se bránit.⁵² Skutečnost, zda-li došlo k naplnění podmínek povahy věci a okolností případu je zapotřebí interpretovat restriktivně, přičemž přistoupí-li soud k vydání kvalifikované výzvy k vyjádření, aniž by důkladně zkoumal splnění podmínek pro takový postup či možnost užití výzvy prosté ve smyslu § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ, porušuje právo účastníka řízení na řádně vedený proces.⁵³ Odlišného názoru je však ale J. Jirsa a kol., když uvádí, že „*je*

---

⁴⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 557.

⁴⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004, shodně také např. DRÁPAL, L. op. cit. sub 2, s. 9.

⁵⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 557.

⁵¹ Op. cit. sub 49.

⁵² Op. cit. sub 47.

⁵³ Tamtéž.

*povaha věci odůvodňující vydání kvalifikované výzvy k vyjádření dána až na výjimky (...) kontradiktorním charakterem sporného řízení, v němž hlavní odpovědnost za výsledek leží na účastnících v duchu zásady “spravedlnost náleží jen bdělým”.*⁵⁴ Tento názor je však s ohledem na výše zmíněnou rozhodovací praxi přinejmenším velmi sporný, čehož si jsou jeho autoři současně dobře vědomi, když na restriktivní výklad judikatury sami upozorňují.

V zásadě ovšem panuje shoda v názoru, že vydání usnesení podle § 114b OSŘ, tedy kvalifikované výzvy k vyjádření, je nepřipustné (i když tedy J. Jirsa a kol. používají výraz “diskutabilní”)⁵⁵ v těch věcech, které jsou svou povahou zcela nekomplikované, a které z tohoto důvodu ani nevyžadují důkladnější a rozsáhlejší přípravu jednání ve věci samé.⁵⁶ Zároveň je však třeba uvést, že judikaturou je vnímána kvalifikovaná příprava jednání spíše jako pravidlo a případy, kdy půjde o spor zcela jednoduchý, bez potřeby provádět podrobnější přípravu jednání, se naopak bude jednat spíše výjimečně.⁵⁷

Na závěr ještě doplníme, že nalézací soudy v minulosti opakovaně značnou mírou usilovaly o to, aby byla výše uvedená podmínka okolnosti případu či povahy věci z ustanovení zákona vypuštěna. Kritici ze strany soudců, a shodně také J. Jirsa a kol. (viz výše), zastávají názor, že i ty nejbagatelnější soudní spory je nutné zahájit kvalifikovanou výzvou, tak aby toto řízení již ze začátku dostalo spád, a současně že ona minimální možná třicetidenní lhůta je pro podání vyjádření žalovaným dostatečně dlouhá na to, aby byl jakkoliv nepřiměřeně zkrácen na svých procesních právech.⁵⁸ Proti takové argumentaci je však nutné se zásadně vymezit s ohledem na případné drakonické následky, jež doslova balancují na hranici ústavnosti (viz níže).

1.3.3. Kvalifikovaná výzva v rámci rozkazního řízení

Soud může přistoupit k vydání usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ i v těch případech, kdy rozhodne o věci v tzv. rozkazním řízení, tedy platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem. Předseda senátu, respektive samosoudce společně s vydáním platebního rozkazu žalovaného vyzve, aby se ve věci zároveň s podáním odporu kvalifikovaně vyjádřil. Jestliže je tedy o věci rozhodnuto platebním rozkazem, je povinnost žalovaného podat ve věci kvalifikované vyjádření podmíněna skutečností, že podá proti

---

⁵⁴ JIRSA, J. a kol. op. cit. sub 20, s. 222.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004, shodně také např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012.

⁵⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2005, sp. zn. 26 Cdo 779/2004, shodně také např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1452/2019.

⁵⁸ JIRSA, J. Souhrnná novela občanského soudního řádu – příležitost ke změně. *Právní rozhledy*, 2009, č. 6, s. 198-208.

předmětnému platebnímu rozkazu odpor.⁵⁹ Kvalifikovaná výzva přitom může mít povahu samostatného rozhodnutí, avšak není ani vyloučeno, aby kvalifikovaná výzva byla obsažena i přímo ve výroku platebního rozkazu.⁶⁰

Judikatura současně dovodila, že pokud bylo ve věci rozhodnuto v rámci rozkazního řízení, nemusí soud zkoumat naplnění podmínky, aby vydání kvalifikované výzvy v konkrétním sporu vyžadovala povaha věci nebo okolnosti případu.⁶¹ Ačkoliv se tyto podmínky proto evidentně v rámci rozhodování prostřednictvím platebních rozkazů neaplikují a předpoklady pro užití kvalifikované výzvy k vyjádření se tedy z tohoto důvodu zdají být v těchto případech benevolentnější, je tato skutečnost částečně vyvážena zvýšenými požadavky pro možnost samotným platebním rozkazem rozhodnout. Platební rozkaz je totiž možné vydat pouze za předpokladu, směřuje-li uplatněný nárok žalobou co do zaplacení peněžité částky a vyplývá-li současně žalobní nárok ze skutečností v této žalobě uvedených.⁶² Nesmí zde současně existovat překážka pro vydání platebního rozkazu ve smyslu § 172 odst. 2 OSŘ. Podmínky pro vydání kvalifikované výzvy v těch případech, kdy bylo o věci rozhodnuto platebním rozkazem, jsou naplněny pouze tehdy, byl-li takový platební rozkaz vydán v souladu s výše uvedenými podmínkami.⁶³

Kriticky, avšak v zásadě izolovaně, se k výše uvedenému staví K. Svoboda a kol., když poukazuje na skutečnost, že „žádný procesní institut nemůže být využíván v rozporu s jeho podstatou a soud proto nemá mít možnost svévolně způsobem (vtělením výzvy do platebního rozkazu) způsobit, že povaha věci a okolnosti případu nejsou podmínkou pro využití kvalifikované výzvy.“⁶⁴ Nelze však současně přehlížet vcelku paradoxní situaci, která je v rámci praxe připuštěna. Na jednu stranu je totiž obecně vydání kvalifikované výzvy k vyjádření vyloučeno ve zcela jednoduchých případech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu, na druhou stranu však v případě, kdy byl ve věci vydán platební rozkaz v souladu s výše uvedenými podmínkami, může být současně využito kvalifikované výzvy i ve zcela jednoduchých případech.⁶⁵ Zkrácené rozkazní řízení a vydání platebního rozkazu zpravidla nastává právě v těch případech, které jsou svou povahou jednodušší. Důvodem jsou pak samotné podmínky pro jeho vydání dle § 172 odst. 1 OSŘ. Ostatně charakteristickými vlastnostmi rozkazního řízení je právě jeho rychlost, efektivnost a menší nákladnost. Jak bylo uvedeno výše, užití kvalifikované výzvy

---

⁵⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2602/2004.

⁶⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2003, sp. zn. 32 Odo 616/2003.

⁶¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004.

⁶² Srov. § 172 odst. 1 OSŘ.

⁶³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3284/2010.

⁶⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 561.

⁶⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007.

k vyjádření přichází v úvahu výhradně v těch sporech, kdy je jejím prostřednictvím zapotřebí provést řádnou přípravu jednání ve věci pro jejich složitost a komplexnost. V případě rozkazního řízení tak institut kvalifikované výzvy skutečně působí poněkud nepřiměřeně a nelze nesouhlasit, že je zde využíván v rozporu s jeho podstatou.

1.3.4. Další negativní předpoklady

Vydání usnesení ve smyslu § 114b odst. 1 OSŘ je vyloučeno v těch věcech, ve kterých nelze uzavřít a schválit smír ve smyslu ustanovení § 99 odst. 1 a 2 OSŘ. Kvalifikované výzvy tedy není jednoduše možné využít tam, kde je předně zapotřebí, aby soud rozhodl ve věci v souladu s hmotným právem, a kdy účastníci řízení proto nemohou s jeho předmětem plně disponovat a dosáhnout vyřízení věci vzájemnou dohodou.⁶⁶ Jak bylo podrobněji vysvětleno výše, kvalifikovaná výzva je institutem charakteristickým pro přípravu jednání ve věci samé, jehož užití je přípustné pouze v rámci sporného řízení. Z logiky věci proto nelze předmětné usnesení vydat, jakmile se v takové věci už toto jednání uskutečnilo. Podmínkou pro vydání kvalifikované výzvy je dále skutečnost, že v řízení dosud nebylo provedeno přípravné jednání ve smyslu § 114c OSŘ, když se tyto vzájemně vylučují (k přípravnému jednání viz níže).

1.4. K doručování kvalifikované výzvy k vyjádření

Doručování kvalifikované výzvy k vyjádření upravuje blíže § 114b odst. 4 OSŘ. S ohledem na možné negativní následky, které zákon s tímto druhem výzvy k vyjádření spojuje, je vyžadováno doručení žalovanému do vlastních rukou. Nedošlo-li k doručení výzvy do vlastních rukou, je náhradní doručení vyloučeno a účinky doručení, tedy tzv. fikce doručení ve smyslu § 49 odst. 4 OSŘ, nenastávají a doručující orgán v takovém případě vrátí písemnost zpět odesílajícímu soudu.⁶⁷ Kvalifikovaná výzva je tedy řádně doručena v okamžiku jejího převzetí či také v případě, kdy žalovaný odmítne písemnost přijmout.⁶⁸

Uvedené však neplatí, doručuje-li soud výzvu prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, v takovém případě je náhradní doručení možné. Má-li žalovaný či jeho zástupce zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku, platí, že písemnost je doručena okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí. Nepřihlásí-li se však do ní ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla písemnost do datové schránky dodána, považuje se tato písemnost za doručenu posledním dnem

---

⁶⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 494.

⁶⁷ Srov. § 49 odst. 5 OSŘ.

⁶⁸ Srov. § 50c OSŘ.

této lhůty.⁶⁹ V tomto ohledu je tedy právní úprava výrazně přísnější pro osoby, které mají datovou schránku zřízenou a zpřístupněnou, a to ať už ze zákona či dobrovolně.

Co se týče dalších možností řádného doručení kvalifikované výzvy k vyjádření, připadá v úvahu také doručení při jednání nebo jiném soudním úkonu. Dále prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu, a to na základě žádosti nebo souhlasu žalovaného a současně za předpokladu následného potvrzení přijetí této písemnosti ve smyslu § 47 odst. 3 OSŘ. Mezi další možnosti patří také doručení prostřednictvím doručujícího orgánu (tj. poštou) či prostřednictvím účastníka řízení nebo jeho zástupce.

Na tomto místě je vhodné upozornit na ustálenou judikaturu týkající se doručování písemností. Nejvyšší soud dovodil, že ačkoliv § 45 OSŘ stanoví pořadí, v jakém má soud přistoupit k doručování listin, nemá nerespektování zákonem stanovených pravidel pro doručování vliv na účinnost takového doručení za situace, kdy si adresát písemnost převzal a mohl se s jeho obsahem fakticky seznámit. Ačkoliv je dle jeho názoru nutné trvat na řádném doručování písemností, je-li naplněna materiální funkce doručení, ztrácí nedodržení formy svůj význam a je třeba takové doručení považovat za účinné.⁷⁰

Nakonec pak zákon také vylučuje, aby výzva byla žalovanému doručena dříve než žaloba. Zcela přípustné však je, aby došlo k jejímu doručení společně s ní. V opačném případě nemůže kvalifikovaná výzva způsobit předvídané následky,⁷¹ kterým je blíže věnována pozornost v druhé části této práce. Pokud došlo k vydání kvalifikované výzvy k vyjádření ve věci, ve které bylo rozhodnuto platebním rozkazem, je z důvodu výše uvedené podmíněnosti tohoto usnesení, a tedy vzájemné provázanosti těchto rozhodnutí, nutné doručit žalovanému kvalifikovanou výzvu a platební rozkaz současně, tedy jedinou zásilkou.⁷²

1.5. Posouzení kvalifikovanosti vyjádření žalovaného

Jak uvádí J. Jirsa: „*Má-li být postavení žalobce a žalovaného v řízení rovné a povinnosti obou stran přibližně stejné, lze od žalovaného žádat zhruba to, co je možné žádat od žalobce, který musí podat bezvadnou žalobu, a to pod sankcí jejího odmítnutí (§ 43 odst. 2). V případě žalovaného jde o řádné vyjádření k žalobě. Teprve na základě bezvadné žaloby a odpovídajícího vyjádření může soudce provést kvalitní přípravu jednání, zejména tzv. inventuru skutkových tvrzení a zajistit důkazy k prvnímu jednání. (...) Na kvalifikované vyjádření je třeba klást podobné nároky jako na*

---

⁶⁹ Srov. § 114b odst. 4 OSŘ ve spojení s § 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2425/2011.

⁷¹ HROMADA, M. op. cit. sub 38, s. 54.

⁷² Op. cit. sub 60.

*žalobu, nikoliv však vyšší – to by mohlo znamenat nebezpečí procesního formalismu.*⁷³ Fikce uznání nenastane, je-li z vyjádření žalovaného alespoň zřejmé, proč nárok uplatněný v žalobě neuznává, a to zcela bez ohledu na to, že nejsou tvrzeny veškeré okolnosti nezbytné pro uplatněnou obranu žalovaného.⁷⁴

Žalovaný vyhoví kvalifikované výzvě k vyjádření, pokud ve stanovené lhůtě soudu sdělí, zda nárok uplatněný v žalobě uznává, a to v celém jeho rozsahu, zčásti či pouze co do jeho základu. Pokud žalovaný uplatněný nárok uzná jen zčásti, co do jeho základu či jej neuzná vůbec, je současně povinen ve svém vyjádření vylíčit rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, tak aby soud mohl ve věci vymezit rozsah sporných skutečností, jež budou následně předmětem dokazování. Pokud žalovaný ve svém vyjádření uzná uplatněný nárok zcela, není nadále zapotřebí, aby navíc uváděl jakékoliv další skutečnosti.

Z hlediska řádné přípravy jednání ve věci samé je taktéž žádoucí, aby žalovaný označil důkazy, jejichž provedení k prokázání svých skutkových tvrzení navrhuje. Poznamenejme však, že pokud žalovaný ve svém vyjádření alespoň vylíčí rozhodující skutečnosti své obrany, avšak opomene současně označit důkazy k prokázání těchto svých tvrzení či takové důkazy ke svému vyjádření vůbec nepřipojí, fikce uznání nenastane. Odborná literatura a judikatura v tomto směru totiž dovozuje, že elementárním účelem zákona je především snaha sankcionovat pasivní přístup žalovaného, tedy jeho nesoučinnost a rezignaci na to, aby mohlo být dosaženo samotného účelu řízení. To, jakým způsobem a jak kvalitně se na kvalifikovanou výzvu žalovaný vyjádří, což platí i hlediska čistě důkazního, není proto až natolik zásadní a následek v podobě aplikace fikce uznání a navazujícího vydání rozsudku pro uznání není namístě. Fikcí uznání nároku a následným vydáním rozsudku pro toto uznání totiž dle ustáleného názoru Ústavního soudu nelze sankcionovat žalovaného, jedná-li se o osobu právně neznalou, avšak v řízení aktivní.⁷⁵

1.6. Krátce k přípravnému jednání ve smyslu § 114c OSŘ

Dalším opatřením sloužícím k řádné přípravě jednání ve věci, které je zapotřebí pro celkový kontext zmínit, je institut přípravného jednání ve smyslu § 114c OSŘ. Dospěje-li předseda senátu, respektive samosoudce k závěru, že o posuzované věci není možné rozhodnout bez nařízení jednání,⁷⁶ a zároveň není možné prostřednictvím prosté či kvalifikované výzvy k vyjádření připravit jednání tak, aby bylo možné rozhodnout při jediném jednání ve věci, nařídí

---

⁷³ JIRSA, J. a kol. op. cit. sub 20, s. 225-226.

⁷⁴ JIRSA, J. a kol. op. cit. sub 20, s. 226.

⁷⁵ K tomu v podrobnostech srov. část 2. níže.

⁷⁶ Tedy, že nejsou splněny podmínky uvedené v § 115a OSŘ či podmínky pro postup v rámci zkráceného rozkazního řízení ve smyslu § 172 a násl. OSŘ.

přípravné jednání. A to s výjimkou těch věcí, v nichž se ani takový postup nejeví účelným. Přípravným jednáním se rozumí předvolání účastníků řízení včetně jejich zástupců a případně též dalších osob, jejichž přítomnosti je třeba k provedení řádné přípravy jednání ve věci.

V rámci přípravného jednání je povinností soudu zejména pokusit se dosáhnout mezi stranami sporu smírného vyřešení věci, případně připravit jednání takovým způsobem, aby bylo možné o věci samé rozhodnout, pokud možno při prvním jednání v této věci. Primárním účelem přípravného jednání je tak buďto objasnění a vysvětlení předmětu sporu mezi stranami a jeho následné vyřízení, aniž by došlo k vydání meritorního rozhodnutí, a to například v důsledku zpětvzetí žaloby či smírného vyřešení sporu. Nebo není-li takový postup možný, příprava jednání ve věci samé prostřednictvím vyjasnění sporných, respektive nesporných skutečností mezi stranami a také vymezení důkazních prostředků, jejichž provedení bude v rámci samotného jednání potřeba uskutečnit.⁷⁷ To vše, aby mohlo dojít k naplnění již výše popsaného principu hospodárnosti, respektive procesní ekonomie.

Předseda senátu, respektive samosoudce musí v každém jednotlivém řízení však důkladně zvážit, který z výše popsaných institutů v rámci přípravy jednání ve věci zvolí. Pokud se totiž v řízení rozhodne postupovat podle § 114b OSŘ, tedy vyzve žalovaného k vyjádření kvalifikovanou výzvou, je následné provedení přípravného jednání ve smyslu § 114c OSŘ vyloučeno. Stejně tak je již nepřipustné vydání kvalifikované výzvy k vyjádření v těch případech, kdy bylo ve věci již provedeno přípravné jednání.⁷⁸ Oba tyto instituty přípravy jednání se totiž vzájemně vylučují, jelikož slouží v zásadě stejnému účelu.

Je však třeba na závěr zdůraznit, že s přípravným jednáním je současně spojen poměrně zásadní důsledek, a to v podobě koncentrace řízení. Tedy zákaz dalšího sdělování právně významných skutečností a důkazů o nich. Ta za normálních okolností nastává k okamžiku skončení prvního jednání ve věci, případně k okamžiku uplynutí dodatečné lhůty, která byla účastníkům řízením poskytnuta. V případě přípravného jednání však koncentrace řízení nastává již k okamžiku skončení takového přípravného jednání, přesněji řečeno opět až do okamžiku uplynutí lhůty k doplnění, zde však maximálně třicetidenní, poskytnuté soudem na žádost účastníků.⁷⁹ O této skutečnosti nicméně musí předseda senátu, respektive samosoudce účastníky řízení poučit před skončením přípravného jednání, v opačném případě je totiž uvedená koncentrace řízení vyloučena.⁸⁰

---

⁷⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. op. cit. sub 7, s. 336.

⁷⁸ Srov. § 114b odst. 3 OSŘ.

⁷⁹ Srov. § 118b odst. 1 OSŘ.

⁸⁰ Srov. § 114c odst. 5 ve spojení s § 118b odst. 3 OSŘ.

2. Rozsudek pro uznání na základě fikce uznání nároku

2.1. Obecně k vydání rozsudku pro uznání

K zakotvení institutu upravujícího rozsudek pro uznání žalobcem uplatněného nároku do tuzemského civilního procesu došlo v rámci novely občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 17/1993 Sb. Od účinnosti uvedené novely, tedy konkrétně od 1. 9. 1993, tak bylo soudcům umožněno ve sporných řízeních vynášet rozsudky na základě výslovného uznání (respektive zákonné fikce, viz níže) nároku ze strany žalovaného.

Za předpokladu, že žalovaný v průběhu řízení projeví vůli spočívající v nezpochybnitelném uznání nároku uplatněném vůči němu žalobcem, přebírá tím za výsledek onoho sporu svou odpovědnost, přičemž role soudu je tímto úkonem žalovaného zásadně omezena, když ten je ze zákona povinen, až na zcela výjimečné případy (viz níže), rozsudek pro uznání vydat. Z gramatického výkladu zákonné úpravy totiž jednoznačně vyplývá, že dojde-li v průběhu řízení k procesnímu úkonu žalovaného (respektive jeho nečinnosti), jímž žalobou uplatněný nárok uzná, soud takto rozhodnout musí.⁸¹ Procesní předpis tak v tomto směru soud do jisté míry svazuje, když neponechává na jeho úvaze, zda i přesto, že jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady, je vhodné o věci rozsudkem pro uznání rozhodnout. Tím se institut rozsudku pro uznání významným způsobem odlišuje od co do povahy obdobného institutu, a to rozsudku pro zmeškání ve smyslu § 153b OSŘ, který soudu možnost volby výslovně poskytuje. Za předpokladu, že žalovaný žalobcův nárok uzná, se soud již nadále nezabývá odůvodněním podané žaloby. Nezabývá se pak ani odůvodněním samotného úkonu v podobě uznání nároku.⁸² Ve smyslu § 157 odst. 3 OSŘ soud v odůvodnění rozsudku pro uznání uvede pouze předmět řízení a velmi stručně vyloží důvody, pro které rozhodl takovým rozsudkem pro uznání. Obdobně je tomu pak v případě rozhodnutí soudu rozsudkem pro zmeškání. Soud není nikterak povinen v rámci odůvodnění rozsudku uvádět, jakou právní normu na skutkový základ věci aplikoval. Pro účely vydání rozsudku pro uznání není relevantní, zdali žalobce svá žalobní tvrzení v řízení prokázal či zda dosavadní výsledky řízení svědčí o oprávněnosti, případně nedůvodnosti žaloby.⁸³ Pro úplnost je však také třeba uvést, že zákon soudu nestanoví lhůtu, ve které by mělo k vyhlášení rozsudku pro uznání dojít. Jak však uvádí B. Dvořák, je v tomto ohledu třeba trvat na tom, aby k vyhlášení uvedeného rozsudku došlo zásadně bez zbytečného odkladu po uznání nároku žalovaným.⁸⁴

---

⁸¹ JIRSA, J. a kol. op. cit. sub 20, s. 479.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3498/2012, shodně také např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.2.2020, sp. zn. 32 Cdo 4314/2019.

⁸⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 724.

K uznání nároku v průběhu sporného řízení přitom může dojít dvěma různými způsoby, tím prvním z nich je výslovný projev uznání ze strany žalovaného. Ustanovení § 153a odst. 1 OSŘ v tomto ohledu doslova hovoří o tom, že „uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce.“ Uznáním nároku dle výše uvedeného ustanovení zákona pak rozumíme výhradně procesní úkon učiněný žalovaným, z jehož obsahu jednoznačně vyplývá úmysl žalovaného uznat proti němu žalobou uplatněný nárok, a to buďto zcela, nebo částečně, či případně alespoň co do jeho základu. Právě zmíněná jednoznačnost takového projevu vůle žalovaného je přitom zcela zásadním kritériem, které musí vzít soud do úvahy při svém procesním postupu, když jako uznání nároku je možné zásadně posoudit jen takový projev vůle, ohledně jehož obsahu neexistují ze strany soudu jakékoliv pochybnosti.⁸⁵ Ve smyslu ustanovení § 41 odst. 2 OSŘ je každý úkon účastníků řízení posuzován soudem podle jeho obsahu, tzn. zásadně bez ohledu na to, jakým způsobem je takový úkon účastníkem označen či v jaké byl učiněn formě. S ohledem na to není nikterak rozhodující, zda a jak je takový procesní úkon pojmenován či zdali je uznání nároku v procesním úkonu žalovaným označeno právě tímto slovním spojením.⁸⁶ Jelikož však zákonná úprava s rozsudkem pro uznání spojuje zcela zásadní následky spočívající v podstatné redukci možnosti uplatnění procesních práv žalovaného, je jeho použití nutně vázáno na řádné a prokazatelné naplnění podmínek uvedených v § 153a OSŘ. Jednou z takových podmínek pak zejména rozumíme právě výše zmíněnou existenci nezpochybnitelného projevu vůle žalovaného.⁸⁷ Existují-li zde ze strany soudu o existenci nezpochybnitelného projevu vůle žalovaného důvodné pochybnosti, je soud povinen takové pochybnosti odstranit, a to například prostřednictvím doplňujícího dotazu nebo jiným vhodným opatřením. Jak totiž dovozuje Ústavní soud ve své judikatuře, soudy nemohou provést takový výklad procesního úkonu účastníka řízení, který z něho jednoznačně nevyplývá.⁸⁸ Pokud by soud i přes důvodné pochybnosti o projevu vůle žalovaného rozsudek pro uznání vydal, bylo by takový postup nutné posoudit jako v rozporu s ústavně zaručeným právem na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.⁸⁹

K procesnímu úkonu spočívajícím ve výslovném projevu uznání nároku může dojít buď ve formě písemného podání, či tak může žalovaný učinit ústně do protokolu. Zákonná úprava v tomto

---

⁸⁵ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 454/04.

⁸⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 29 Odo 522/2001.

⁸⁷ Op. cit. sub 85.

⁸⁸ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2006, sp. zn. IV. ÚS 544/05.

⁸⁹ Op. cit. sub 85.

směru žalovaného časově nikterak nelimituje, a ten tak může učinit prakticky kdykoliv v průběhu již zahájeného řízení. Zpravidla k takovému projevu vůle dochází již během přípravy jednání ve věci, a tedy v rámci reakce žalovaného v návaznosti na prostou či kvalifikovanou výzvu k vyjádření, popřípadě v průběhu přípravného jednání, pokud je soudem tento druh přípravy prvního jednání ve věci zvolen. Případně může k uznání nároku žalovaným dojít až během samotného jednání ve věci nařízeného soudem prvního stupně. Ve smyslu výše uvedeného však není ani vyloučeno, aby tak žalovaný učinil až v průběhu odvolacího řízení, a to do doby vydání konečného rozhodnutí.⁹⁰ V každém případě je nutné pamatovat na to, že se jedná o projev vůle, po jehož učinění nepřichází v úvahu jeho následné zpětvzetí. Uznání nároku je nanejvýš odvolatelné ve smyslu obecných podmínek odvolatelnosti učiněného úkonu ve smyslu § 41a odst. 4 OSŘ, tedy pouze za předpokladu, že projev odvolání dojde soudu nejpozději současně s odvolávaným úkonem, tedy zde uznáním nároku.

Jak bylo uvedeno výše, procesním důsledkem uznání nároku je povinnost soudu rozhodnout ve smyslu takového uznání. To však bez dalšího platí pouze v těch případech, kdy je žalobcem uplatněný nárok uznán žalovaným v celém jeho rozsahu, případně dochází-li z jeho strany k uznání alespoň základu takového nároku. Za těchto okolností je při splnění dalších zákonných podmínek (viz níže) soud povinen vydat rozsudek pro uznání, respektive mezitimní rozsudek pro uznání. Za předpokladu úplného uznání nároku či jeho základu tak není vydání rozsudku pro uznání, respektive mezitimního rozsudku pro uznání, vázáno na předchozí návrh žalobce. Nevyžaduje se zde v tomto ohledu ani jakákoliv forma akceptace učiněného uznání žalovaného ze strany žalobce. Jak však ale vyplývá z výše citovaného ustanovení § 153a odst. 1, za situace, kdy žalovaný proti němu uplatněný nárok uzná pouze z jeho části, rozhodne soud rozsudkem pro uznání, tedy přesněji částečným rozsudkem pro uznání, jen tehdy, navrhne-li takový postup sám žalobce. Na rozdíl od předchozích dvou situací tak při tomto typu uznání k automatickému rozhodnutí ve smyslu takového uznání nároku nedochází a další procesní postup je tak ponechán v dispoziční sféře žalobce. Dojde-li na návrh žalobce k vydání částečného rozsudku pro uznání, pokračuje soud v řízení již jen ohledně té části nároku, jenž nebyla předmětem učiněného uznání žalovaného.

Co se týče problematiky rozhodování částečným rozsudkem pro uznání, je pro úplnost vhodné zmínit, že na návrh žalobce může soud přistoupit k vydání částečného rozsudku pro uznání také tehdy, směřuje-li uplatněný nárok vůči solidárním dlužníkům, a to když dojde k uznání nároku pouze jedním z takto společně a nerozdílně zavázaných dlužníků. Je-li v takovém případě

---

⁹⁰ LAVICKÝ, P. a kol. op. cit. sub 82, s. 724, shodně také např. JIRSA, J. a kol. op. cit. sub 20, s. 480.

částečným rozsudkem pro uznání rozhodnuto, přichází zajisté ze strany žalobce v úvahu zpětvzetí žaloby vůči zbývajícím žalovaným, tedy ostatním spoludlužníkům. Žalobce se totiž nadále může pohodlně uspokojit právě z titulu takového částečného rozsudku pro uznání na tom z žalovaných, jenž uznávací prohlášení učinil, a to zásadně v celém rozsahu uplatněného nároku právě z důvodu solidarity dlužníků. Nevezme-li pak žalobce z jakéhokoliv důvodu žalobu ve smyslu předchozího zpět, je v dalším průběhu řízení předmětem rozhodování soudu pouze skutečnost, zdali jsou zbylí žalovaní zavázáni společně a nerozdílně s žalovaným, který již dříve nárok uznal.⁹¹ Uvedené se v každém případě aplikuje pouze při tzv. samostatném procesním společenství. Jedná-li se o případ nerozlučného společenství, je ve smyslu § 91 odst. 2 OSŘ k uznání žalobního nároku třeba souhlasu všech účastníků, vystupujících na straně žalované.

2.2. Vydání rozsudku pro uznání na základě fikce

Druhým z možných způsobů, v jehož důsledku může dojít k výše zmíněnému uznání v průběhu sporného řízení, je uznání nároku ze strany žalovaného na základě zákonné fikce. Ustanovení § 153a odst. 3 OSŘ v tomto ohledu stanoví, že „*rozsudkem pro uznání rozhodne soud také tehdy, má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal.*“ Zákonná úprava na tomto místě upravuje rozsudek pro uznání, jenž je vydáván na základě fikce uznání nároku, tedy při absenci dispozičního procesního úkonu účastníka. Zjednodušeně řečeno zde zákon předstírá existenci výslovného projevu vůle v podobě uznání nároku žalovaným, ačkoli jej žalovaný nikdy neprovedl.

Případy, kdy je ve smyslu tohoto ustanovení fingoáno, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal, jsou dva. Prvním z nich je situace podle § 114b odst. 5 OSŘ, kdy se žalovaný včas nevyjádří na kvalifikovanou výzvu a ani v jemu poskytnuté lhůtě pro tuto požadovanou reakci soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání. Druhou ze situací je pak řádně neomluvená absence žalovaného u nařízeného přípravného jednání ve smyslu § 114c odst. 6 OSŘ. Podrobnému výkladu zákonné fikce uznání nároku podle obou těchto zmíněných ustanovení je věnována další část této kapitoly.

2.2.1. Fikce uznání dle § 114b odst. 5 OSŘ

Prvním z případů, kdy se v důsledku nečinnosti žalovaného, tedy jeho neochotě přispět k tomu, aby bylo dosaženo účelu řízení, má za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal, je případ zákonné fikce ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ.

---

⁹¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5272/2008.

Jak bylo podrobněji popsáno v předchozí části, užití kvalifikované výzvy přichází v úvahu při naplnění formálních a materiálních předpokladů stanovených zákonem v těch případech, kdy soud dospěje k názoru, že k řádné přípravě jednání ve věci je nezbytná znalost stanoviska žalovaného a současně nelze ponechávat pouze na jeho vůli, zdali se skutečně rozhodne k uplatněnému nároku vyjádřit. Aby se však mohlo jednat o efektivní a užitečný nástroj přípravy jednání, jehož primárním účelem je naplnění zásady rychlosti a hospodárnosti řízení, je nezbytné, aby zákonná úprava obsahovala také sankční následek pro případy nečinnosti žalovaného, který svou pasivitou brání dosažení účelu řízení.

Proto výše uvedené ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ stanoví, že pokud se žalovaný bez vážného důvodu včas nevyjádří na kvalifikovanou výzvu soudu,⁹² a dokonce ani v soudem stanovené lhůtě pro toto kvalifikované vyjádření soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v této nečinnosti brání, má se za to, že vůči němu žalobou uplatněný nárok uznává.

Jak bylo však již uvedeno v předcházející části, judikatura v minulosti dovodila, že kritéria pro vydání kvalifikované výzvy k vyjádření podle § 114b odst. 1 OSŘ jsou totožná s těmi, která zákonná úprava stanoví jako předpoklad pro aplikaci fikce uznání nároku ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ.⁹³ Fikce uznání žalobou uplatněného nároku podle zmíněného ustanovení tak může nastat pouze tehdy, jestliže byly pro vydání kvalifikované výzvy splněny veškeré zákonné formální a materiální předpoklady. A současně pak, jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na takto řádně vydanou kvalifikovanou výzvu ve stanovené lhůtě nevyjádří, nesdělí v této lhůtě soudu jaký vážný důvod mu v tom brání a byl-li o možném následku v podobě fikce uznání nároku poučen. Nejsou-li výše uvedené zákonné podmínky pro vznik fikce uznání nároku splněny, nemůže být ve věci rozsudkem pro uznání podle § 153a odst. 3 OSŘ vůbec rozhodnuto, a to ani v těch případech, kdy usnesení o kvalifikované výzvě nabylo právní moci.

Pokud by však i přesto rozsudkem pro uznání rozhodnuto bylo, může se žalovaný takovému nežádoucímu postupu soudu bránit odvoláním, a to právě s odůvodněním, že pro nenaplnění výše uvedených podmínek fikce uznání nároku nenastala.⁹⁴ Aby se současně rozhodnutí soudu nestalo nepřezkoumatelným ve smyslu § 219a odst. 1 písm. b) OSŘ a nemohlo být pro tento důvod odvolacím soudem zrušeno, musí odůvodnění rozsudku pro uznání obsahovat náležitosti uvedené v § 157 odst. 3 OSŘ. Konkrétně tedy uvedení předmětu řízení a stručné vyložení důvodů, pro které soud rozsudkem pro uznání v onom konkrétním případě rozhodl, což představuje odklon od jinak obvyklého rozsahu odůvodnění rozsudku. Rozhodovací praxe

---

⁹² K tomu v podrobnostech srov. část 1. výše.

⁹³ Op. cit. sub 26.

⁹⁴ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 1043.

Nejvyššího soudu je v tomto ohledu ustálena v závěru, že soud není v písemném vyhotovení rozsudku pro uznání nikterak povinen uvádět hmotněprávní kvalifikaci skutkového základu věci, jenž nastal v důsledku výslovného uznání nároku žalovaným, případně též fikce takového uznání. Absence takové hmotněprávní kvalifikace proto nečiní rozsudek pro uznání nepřezkoumatelným ve smyslu výše uvedeného ustanovení zákona.⁹⁵ Nadto je z ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ zřejmé, že založení přípustnosti odvolání proti rozsudku pro uznání není omezeno tzv. bagatelností sporu, a je tedy jinak řečeno objektivně přípustné bez ohledu na výši peněžitého plnění, jež bylo v době vyhlášení rozsudku pro uznání předmětem řízení. Tento druh rozsudku (stejně jako rozsudek pro zmeškání) je však ze strany odvolacího soudu podroben přezkumu výhradně z hlediska odvolacích důvodů upravených v ustanovení § 205b OSŘ, podle kterého jsou těmito odvolacími důvody pouze vady uvedené v § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ⁹⁶ a skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro vydání právě takového rozsudku.⁹⁷ V přezkumném řízení před odvolacím soudem jsou proto v tomto smyslu absolutně vyloučeny ty z odvolacích důvodů, které míří k revizi správnosti a úplnosti skutkových zjištění soudu prvního stupně.⁹⁸

Závěrem je třeba ve vztahu k možným opravným prostředkům proti rozsudku pro uznání doplnit, že ve smyslu ustanovení § 228 odst. 2 OSŘ by v úvahu mohla připadat také obrana žalovaného ve formě žaloby na obnovu řízení, a to pod podmínkou, že by důvody obnovy bylo možné vztahovat i na předpoklady, za nichž byl pravomocný rozsudek pro uznání vydán.⁹⁹

2.2.2. Fikce uznání dle § 114c odst. 6 OSŘ

Jak bylo zmíněno v odst. 1.6. výše, zákon poskytuje za účelem řádné přípravy jednání předsedovi senátu, respektive samosoudci také možnost využití institutu přípravného jednání ve smyslu § 114c OSŘ. Aby se však i takto zvolený druh přípravy prvního jednání ve věci nemnul svým účinkem a efektivností, obsahuje zákonná úprava procesní následky pro ty případy, kdy se žalovaný rozhodne se soudem z nějakého důvodu nekooperovat a na důkladné přípravě jednání ve věci zájem nemá.

Ze samotné povahy tohoto institutu je zřejmé, že se neobejde bez účasti účastníků řízení včetně jejich zástupců a případně též dalších osob, jejichž přítomnosti je třeba k provedení řádné přípravy jednání ve věci. Přítomnost těchto osob je zcela esenciální. Nedostaví-li se k přípravnému

---

⁹⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3498/2012.

⁹⁶ Tedy konkrétně skutečnost, že nebyly splněny podmínky řízení, ve věci rozhodoval věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně bylo vydáno vyloučeným soudcem či přisedícím nebo byl-li soud prvního stupně nesprávně obsazen, s výjimkou těch případů, kdy místo samosoudce rozhodoval senát.

⁹⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 736.

⁹⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 26 Cdo 1253/2005.

⁹⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 736.

jednání žalovaný, a to aniž by se včas a z důležitého důvodu omluvil, má se při kumulativním splnění veškerých podmínek obsažených v § 114c odst. 6 OSŘ, za to, že nárok, který je proti němu žalobcem uplatňován, uznává. Zákon v tomto směru tedy upravuje druhý z možných případů fikce uznání nároku, a to pro nedostavení se žalovaného k přípravnému jednání. Procesním důsledkem zákonné fikce je v takovém případě následné vydání rozsudku pro uznání ve smyslu § 153a odst. 3 OSŘ, nikoliv rozsudku pro zmeškání ve smyslu § 153b odst. 1 OSŘ, jehož vydání by se mohlo na první pohled jevit jako přirozené, a kdy takový typ rozsudku je vlastní například slovenské právní úpravě, která obecně se zmeškáním procesního úkonu spojuje vydání rozsudku pro zmeškání.¹⁰⁰ A to s tím, že se uplatní vše již výše uvedené ohledně předpokladů k aplikaci samotné fikce uznání nároku, tedy mimo jiné, že žaloba svou kvalitou poskytuje dostatečný základ pro vydání rozsudku pro uznání na základě zákonné fikce uznání nároku.

Za řádnou omluvu žalovaného, která je způsobilá prominout jeho neúčast na přípravném jednání soudu, je podle výše uvedeného ustanovení považována existence důležitého důvodu, který současně žalovaný soudu zavčas sdělí. Pro samotné posouzení toho, co se rozumí v souvislosti s § 114c odst. 6 OSŘ takovým důležitým důvodem, který žalovaného omlouvá, je třeba vycházet z výkladu, jaký činí judikatura ve vztahu k podmínkám pro vydání rozsudku pro zmeškání. V tomto ohledu je přitom omluva podle ustanovení § 153b odst. 1 OSŘ, tj. případu zmíněného rozsudku pro zmeškání, důvodná pouze za předpokladu, kdy žalovaný tvrdí takové skutečnosti, které jsou způsobilé jeho neúčast u jednání soudu omluvit.¹⁰¹ Analogicky v tomto ohledu relevantní příčina, pro kterou případně žádá kterákoliv ze stran o omluvu své absence na přípravném jednání, musí mít s ohledem na její povahu, nepředvídatelnost, závažnost, rozsah nebo z jiných důvodů určitý aspekt ospravedlnitelnosti.¹⁰² Z hlediska časového rámce omluvy kterékoliv ze stran z jejich neúčasti u přípravného jednání je taktéž třeba analogicky dovodit, že důvod své neúčasti u přípravného jednání mohou tvrdit a dokládat až do konce řízení o odvolání, kterým došlo k napadení buďto rozsudku pro uznání, a to v případě neúčasti žalovaného, či usnesení soudu o zastavení řízení pro nepřítomnost žalobce.¹⁰³

Pro úplnost je však třeba zmínit, že nepřítomnost jakéhokoliv účastníka při přípravném jednání, která je řádně omluvena, má za následek pouze nemožnost vydání výše zmíněného rozsudku pro uznání. Sama o sobě nicméně není důvodem pro odročení nařízeného přípravného

---

¹⁰⁰ SEDLÁČEK, M. Uznání nároku žalovaným v českém a slovenském právním řádu. *Justičná revue*, 2022, č. 3, s. 385-391, shodně také např. SEDLÁČEK, M. Kontumační rozsudek – analýza, komparace a náměty ke koncepci budoucí úpravy. *Právní rozhledy*, 2020, č. 10, s. 357-363.

¹⁰¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4084/2010.

¹⁰² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2736/2015.

¹⁰³ Tamtéž.

jednání. V tomto směru proto veškeré procesní následky spojené se skončením přípravného jednání, jako například již zdůrazňovaná koncentrace řízení, bez dalšího nastávají.¹⁰⁴

Snahy soudu o řádnou přípravu jednání ve věci se může samozřejmě rozhodnout zmařit také žalobce či jiný navrhovatel. Jejich neúčast na přípravném jednání však nemůže být z logiky věci spojována se stejným procesním následkem, jako je tomu v případě neúčasti na straně žalovaného, tj. následku v podobě fikce uznání nároku. Proto pokud se k přípravnému jednání nedostaví nikdo za stranu žalující, respektive navrhuující, je procesním důsledkem takové neúčasti při kumulativním splnění podmínek obsažených v § 114c odst. 7 zastavení řízení. V takové situaci se totiž má za to, že žalobce zjevně nadále již nemá zájem v řízení dále pokračovat. V praxi může také nastat situace, kdy se k přípravnému jednání nedostaví jak žalobce, tak žalovaný. Důsledkem této situace je opět zastavení řízení, když procesní pasivita přednostně postihuje žalobce.¹⁰⁵ Literatura v takové situaci označuje řízení za bezpředmětné.¹⁰⁶

Pokud jde o oprávnění žalovaného bránit se v tomto konkrétním případě vydání rozsudku pro uznání, uplatní se v plném rozsahu vše, co bylo uvedeno ve vztahu k opravným prostředkům v předcházejícím odstavci. Žalovaný tedy znovu může rozporovat skutečnost, zda došlo k naplnění výše uvedených podmínek a domáhat se určení, že fikce uznání nároku vůbec nenastala.

2.3. Fikce, anebo domněnka uznání nároku?

Institut právní fikce je konstrukcí z právního prostředí, která nám zpravidla a velmi zjednodušeně (jak bude vysvětleno níže) umožňuje nahlížet na určitou právní skutečnost, o níž bezesporu víme a je všeobecně známo, že neexistuje, jako by naopak existovala. Obdobným způsobem lze charakterizovat právní domněnku, avšak s tím zásadním rozdílem, že u domněnky tento předpoklad může (ale také samozřejmě nemusí) odpovídat realitě. Právní domněnka, ať už vyvratitelná či nevyvratitelná, tak zakládá pouze určitý právní stav, který je pravděpodobný. Účel použití obou těchto institutů je ryze praktický a setkat se s nimi můžeme napříč tuzemským právním řádem. Z oblasti dotýkající se procesního práva můžeme jako nejtypičtější příklad uvést fikci doručení písemnosti. Současně pak mezi ty zcela nejzásadnější zcela jistě řadíme právě onu dvojici fikcí uznání nároku, který je proti žalovanému žalobou uplatňován, tedy fikce ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ a § 114c odst. 6 OSŘ.

Ačkoliv se na první pohled může zdát, že rozlišení dvou výše zmíněných právních konstrukcí není z praktického hlediska natolik podstatné, když důsledky jejich aplikace se v obou

---

¹⁰⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 572.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 573.

¹⁰⁶ ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. op. cit. sub 6, s. 227.

těchto případech jeví navenek totožně, není tomu tak. O tom, zdali jde skutečně v případě zmíněného uznání nároku podle § 114b odst. 5 OSŘ či § 114c odst. 6 OSŘ vůbec o fikci, nebo zdali máme co dočinění spíše s vyvratitelnými domněnkami, nepadá v odborné literatuře shoda. K názoru, že se skutečně jedná o právní fikci, se v minulosti přikláněl např. J. Macur¹⁰⁷ a stejný názor v tomto ohledu sdílí také P. Lavický.¹⁰⁸ Zastáncem opačného názoru, tedy že takto nastavená právní úprava má spíše charakter vyvratitelné domněnky, je pak např. P. Bezouška¹⁰⁹ nebo také I. Sedláčková.¹¹⁰

Upřeme-li nejprve svou pozornost k druhému ze zmíněných názorových proudů, argumentace jeho zastánců spočívá zejména v tom, že povaze vyvratitelné domněnky napovídá ona výslovná formulace v zákoně „*má se za to*“, která je v tuzemském právním řádu typická právě pro institut vyvratitelných domněnek. Akcentována je myšlenka, že právní domněnky jsou na rozdíl od fikce založeny na presumpci pravdivosti určité skutečnosti a vycházejí z lidských zkušeností a poznatků, podle kterých skutečnost domněnkou předpokládaná zpravidla existuje.¹¹¹ Naopak účelem fikce je podle těchto autorů výhradně to, aby právní skutečnost, o níž je obecně známo, že za žádných okolností neexistuje, byla považována za existující. Jinými slovy, můžeme-li se o určité skutečnosti nanejvýš domnívat, aniž bychom měli objektivní vědomost o tom, zdali tomu tak doopravdy je či není, brání nám taková nejistota v tom, abychom takovou skutečnost mohli fingovat, a tedy aby se mohlo jednat o právní fikci.

P. Lavický však v tomto ohledu poukazuje na rozdíly mezi obecným a konkrétním měřítkem při rozlišování dvou výše zmíněných právních konstrukcí. Zároveň upozorňuje na to, že výklad, při kterém bychom považovali za fikci pouze ty z případů, kdy jde o tvrzení existence neexistující skutečnosti, je zjednodušující, a proto nepřesný. Ve smyslu výše uvedeného konkrétně uvádí, že: „*Rozhodující je, zda v obecné rovině lze na základě empirických poznatků usuzovat na existenci určité skutečnosti, je-li dána nějaká skutečnost jiná, či nikoliv. Úvahy, že o existenci fingované skutečnosti nelze uvažovat ani v teoretické rovině a že u domněnky jsou možné varianty obě, jsou proto hrubě nesprávné: neplatí, že tam, kde je alespoň teoretická možnost existence určité skutečnosti, nejde o fikci, neboť rozhodující je pouze to, co je podle zobecněné lidské zkušenosti převažující (a obdobně nelze tvrdit, že pokud něco pouze ‚nelze vyloučit‘, stává se z*

---

¹⁰⁷ MACUR, J. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 2, s. 28-35.

¹⁰⁸ LAVICKÝ, P. *Fikce procesních úkonů účastníků v civilním řízení soudním* [online]. Brno, 2009 [cit. 2023-03-10]. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné z: <https://theses.cz/id/bkko2w/>. s. 61.

¹⁰⁹ BEZOUŠKA, P. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy*, 2004, č. 1, s. 31–35.

¹¹⁰ SEDLÁČKOVÁ, I. K článku prof. JUDr. J. Macura: „Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř.“ *Bulletin advokacie*, 2002, č. 6–7, s. 74-76.

¹¹¹ BEZOUŠKA, P. op. cit. sub 109.

toho domněnka); dále nelze ani mít za to, že jsou možné varianty obě, neboť není rozhodující konkrétní, ale obecné měřítko.“¹¹²

Budeme-li konkrétní, v oblasti nevyjádření se na kvalifikovanou výzvu se opíráme „o dlouhodobě osvědčenou skutkovou domněnku, podle níž je vysoce pravděpodobné, že strana, která žádným způsobem tvrzení druhé procesní strany nezpochybňuje, ač má k tomu všechny možnosti, neučiní žádná skutková tvrzení ani důkazní návrhy, nemá ve skutečnosti žádné argumenty ani důkazy proti správnosti skutkových tvrzení druhé procesní strany.“¹¹³ Obdobný závěr je třeba učinit i ve vztahu k řádně neomluvené absenci žalovaného u přípravného jednání.

Ve smyslu výše uvedeného pravděpodobně není sporu o tom, že nevyjádří-li se žalovaný na kvalifikovanou výzvu nebo nedostaví-li se k přípravnému jednání, je takový přístup dostatečně osvědčující pro to, aby se mohl soud domnívat, že žalovaný skutečně nedisponuje argumenty, jimiž by se mohl bránit, jak se domnívá např. P. Bezouška.¹¹⁴ Na tomto místě je však třeba poukázat na zcela zásadní a zejména chybné směřování dvou naprosto odlišných situací, kterého se zastánci vyvratitelné domněnky zjevně dopouštějí. Správné rozlišení je však alfou i omegou celé popisované problematiky. Totiž i za předpokladu, že žalovaný nemá žádné argumenty ani důkazy proti správnosti skutkových tvrzení žalobce, nemůže taková skutečnost znamenat, že uplatněný nárok uznává. Zcela jistě v praxi může nastat situace, kdy žalovaný v návaznosti na obdržení kvalifikované výzvy k vyjádření, respektive jeho předvolání k přípravnému jednání, dospěje k názoru, že žalobcův nárok, který je proti němu uplatňován, je zcela oprávněný a nevyjádřením se na kvalifikovanou výzvu, respektive nedostavením se k přípravnému jednání, konkludentně žalobcův nárok uzná. Takovou situaci je však nutno označit za výjimku z pravidla. Žalovaný bude v naprosté většině případů před podáním návrhu na zahájení řízení obeslán výzvou k plnění ve smyslu § 142a odst. 1 OSŘ, tedy tzv. předžalobní výzvou. Byl-li pak žalovaný takovou předžalobní výzvou vybízen ke splnění jeho povinnosti a neučinil tak ve lhůtě, která mu k tomu byla poskytnuta, tedy nárok neuznal, lze pak považovat za velice nepravděpodobné, že by v návaznosti na obdrženu kvalifikovanou výzvu či předvolání k přípravnému jednání zaujal k takovému nároku odlišné stanovisko. Z tohoto důvodu proto nelze na základě empirických poznatků nikterak dovozovat, že by uznání nároku žalovaným bylo převažující za situace, kdy se na kvalifikovanou výzvu nevyjádří či se nedostaví k přípravnému jednání.¹¹⁵

---

¹¹² LAVICKÝ, P. op. cit. sub 108, s. 60.

¹¹³ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 32.

¹¹⁴ BEZOUŠKA, P. op. cit. sub. 109.

¹¹⁵ HUDKOVÁ, B. Fikce uznání nároku žalovaným: K nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy*, 2017, č. 23-24, s. 834-838.

Shrneme-li tak výše uvedené, absence argumentů žalovaného na jedné straně a jeho výslovné uznání nároku na straně druhé je třeba důkladně rozlišovat, když se jedná o dvě naprosto odlišné situace. Skutečnost, že žalovaný nedisponuje argumenty ani důkazy na svoji obranu, rozhodně neznamená učinění dispozičního procesního úkonu spočívajícího v uznání nároku žalobce, který je proti němu žalobou uplatňován. To potvrzuje i P. Lavický, když zdůrazňuje, že nevyjádření se žalovaného, respektive jeho nedostavení se k přípravnému jednání, můžeme nanejvýš spojovat s nepopíráním skutkových tvrzení obsažených v žalobě a za žádných okolností nelze z takové nečinnosti vyvozovat učinění procesního úkonu v podobě uznání nároku, který byl předmětem řízení.¹¹⁶

Lze proto uzavřít, že v případě zmíněného uznání nároku podle § 114b odst. 5 OSŘ, respektive § 114c odst. 6 OSŘ, se skutečně jedná o právní fikci, a nikoliv o vyvratitelnou domněnku. Jak bylo uvedeno výše, podstata právních domněnek spočívá v presumpci pravdivosti určité skutečnosti, jež vychází z lidských zkušeností a poznatků, podle kterých skutečnost domněnkou předpokládaná zpravidla existuje. V tomto ohledu však empirický poznatek „*zasahuje pouze do oblasti shromažďování skutkového materiálu, a nejde tak daleko, že by zahrnoval i poznatek, že pasivní žalovaný zpravidla uznává nárok vůči němu žalobou uplatněný.*“¹¹⁷ Závěr, že jde o vyvratitelnou právní domněnku tak neobstojí. (Ne)správné rozlišení dvou výše zmíněných právních konstrukcí přitom hrálo svou významnou roli při posouzení ústavnosti institutu fikce uznání nároku ze strany Ústavního soudu, jak bude podrobně rozebráno dále.

2.4. Podmínky pro vydání rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku

Jak uvádí V. Hrnčířík, „*výjimečnost a formální povaha rozhodování na základě fikce, jakož i uvedený sankční prvek jsou důvodem, proč je nutno bezvýhradně trvat na tom, aby byly beze zbytku dodrženy jak podmínky pro vydání kvalifikované výzvy, resp. nařízení přípravného jednání, tak i podmínky, za nichž nastupuje fikce uznání podle § 114b odst. 5 a § 114c odst. 6.*“¹¹⁸ Nadto je zapotřebí trvat na naplnění dalších zákonných podmínek, které s uvedenými ustanoveními z povahy věci bezpodmínečně souvisejí.

Ve vztahu k podmínkám pro vydání rozsudku pro uznání na základě fikce procesního úkonu žalovaného v podobě uznání nároku, je znovu zapotřebí akcentovat již výše opakovaně zmiňované, a to že kritéria pro vydání kvalifikované výzvy ve smyslu § 114b odst. 1 OSŘ se

---

¹¹⁶ LAVICKÝ, P. op. cit. sub 108, s. 60-61.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 61.

¹¹⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. op. cit. sub 11, s. 733.

nikterak neliší od těch, jež zákon stanoví jako předpoklad pro aplikaci fikce uznání nároku ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ.¹¹⁹

S odkazem na obsah první části, ve které byly podrobně rozebrány zákonné předpoklady pro vydání kvalifikované výzvy k vyjádření, lze shrnout, že základním stavebním kamenem je řádné naplnění veškerých výše zmíněných předpokladů, které se rozpadají do materiální a formální roviny. Ve stručnosti můžeme připomenout, že jednak soud přistupuje k přípravě prvního jednání ve věci teprve v momentě, jsou-li po zahájení řízení splněny podmínky řízení a je-li žaloba bezvadná. Podmínku bezvadnosti může přitom žaloba naplňovat již od samého počátku, tedy od jejího podání, či v návaznosti na odstranění případných vad, které by bránily pokračování v řízení. Zjednodušeně řečeno, nemělo-li namísto přípravy prvního jednání ve věci dojít pro nenaplnění zmíněných předpokladů k zastavení řízení. Jednak musí usnesení, jehož obsahem je kvalifikovaná výzva k vyjádření, obsahovat jakožto listina veškeré obecné formální náležitosti, které zákon předepisuje pro usnesení a kumulativně také veškeré formální náležitosti, jak jsou obsaženy pro tento konkrétní druh usnesení přímo v § 114b odst. 1 OSŘ. Velmi důležitým formálním předpokladem pro vydání rozsudku pro uznání na základě fikce procesního úkonu žalovaného ve smyslu § 153a odst. 3 OSŘ je v tomto ohledu zejména požadavek, aby byl žalovaný o takovém hrozícím následku dopředu v usnesení poučen.¹²⁰ Jednak je předpokladem pro vydání kvalifikované výzvy k vyjádření nadto také neexistence zjevné bezúspěšnosti žaloby, tedy skutečnosti, že již ze samotného obsahu žalobních tvrzení je zřejmé, že žaloba nemůže být úspěšná, a to ani pokud by byla veškerá tato jeho žalobní tvrzení prokázána. V neposlední řadě je institut kvalifikované výzvy možné využít pouze za předpokladu, vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti daného případu, a za žádných okolností pak nepřipadá v úvahu v těch věcech, ve kterých nelze uzavřít a schválit smír ve smyslu ustanovení § 99 odst. 1 a 2 OSŘ. Speciálně pak zákon upravuje podmínky pro vydání rozsudku pro uznání, respektive kvalifikované výzvy v rozkazním řízení, když v takovém případě dochází k určité modifikaci výše zmíněných materiálních a formálních předpokladů.¹²¹

2.5. K ústavní konformitě fikce uznání

Institut fikce uznání nároku byl z hlediska ústavní konformity podroben přezkumu v rámci nálezu Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15. Právní úprava fikce uznání nároku byla v tomto ohledu nakonec shledána jako ústavně konformní. Zmíněný nálezn je však vnímán

---

¹¹⁹ Op. cit. sub 26.

¹²⁰ Srov. § 114b odst. 5 OSŘ.

¹²¹ K tomu v podrobnostech srov. bod 1.3.3. výše.

poněkud kontroverzně, když se plénum Ústavního soudu vyslovilo ve prospěch zachování institutu rozsudku pro uznání vydaného na základě fikce pouze velmi těsnou většinou, přičemž nebylo použito ani klasického testu ústavnosti, tj. testu proporcionality. A současně také, když argumenty pro zachování této právní úpravy oproti těm vysloveným v rámci odlišných stanovisek z hlediska ústavnosti, mírně řečeno dosti zaostávají.

Odůvodnění návrhu na zrušení ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ a v rozsahu odkazu na toto ustanovení i ustanovení § 153a odst. 3 OSŘ se rozpadalo do dvou rovin. První z nich byla argumentace navrhovatelů, tedy konkrétně I. senátu Ústavního soudu, že takto nastavená právní úprava fikce uznání nároku je v rozporu s čl. 2 odst. 3 Listiny a čl. 2 odst. 4 Ústavy. Obě tato ustanovení upravují ústavní zásadu tzv. legální licence, tedy že každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Druhým pak, že z důvodu výše uvedeného pak není žalovanému zaručeno ani právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.¹²²

Navrhovatelé v tomto ohledu poukazovali na dřívější nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08, podle kterého dispoziční právní úkony není možno zakládat na právní fikci a ve kterém Ústavní soud výslovně uvedl, že „*povinnost respektovat autonomii vůle platí nejen pro orgány, které právo interpretují a aplikují, ale bezpochyby též pro zákonodárce. Snaha o urychlování řízení je proto na jedné straně žádoucí, na druhé straně však nemůže nabýt takové podoby, aby tím, že finguje procesní úkon účastníka, mu ve skutečnosti brala možnost jeho svobodného jednání.*“¹²³ Ve výše citovaném nálezu pak Ústavní soud taktéž akcentoval zásadu dispoziční jako jednu ze stěžejních zásad prostupující celým civilním procesem. Konkrétně pak k této problematice konstatoval, že „*dispoziční zásada představuje specifické promítnutí soukromoprávní autonomie vůle do oblasti civilního procesu. Stranám je dáno, aby svobodně, v souladu se zásadou dispoziční, nakládaly jak řízením, tak i předmětem řízení. Procesní práva, která jsou odvozena ze zásady dispoziční, jsou vyhrazena výlučně nositelům těchto práv formou dispozičních procesních úkonů; z povahy těchto dispozičních procesních úkonů vyplývá, že nemohou být obsahem právní fikce, tj. nemůže být stanoveno, že někdo vzal návrh zpět, ačkoliv tak neučinil. (...) Dispoziční právní úkon nemůže být obsahem právní fikce, aniž by tím byla porušena zásada dispoziční, na jejímž základě je civilní proces budován, a v konečném důsledku též zásada autonomie vůle.*“¹²⁴ Uznání nároku žalovaným je přitom procesním úkonem, jenž má zcela jistě dispoziční charakter, a dle navrhovatelů má proto rozhodnutí, zdali žalovaný proti němu žalobou

---

¹²² Srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹²³ Srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08.

¹²⁴ Tamtéž.

uplatněný nárok uzná, či nikoli, záviset výhradně na svobodné vůli dotčeného žalovaného. Ústavní stížností napadená úprava rozsudku pro uznání je přitom dle navrhovatelů se zmíněnou dispoziční zásadou, a současně tak i se zásadou autonomie vůle, v tomto směru v rozporu.¹²⁵

Ústavní soud však v případě rozsudku pro uznání, při němž je ze strany žalovaného fingováno uznání nároku, porušení zásady dispoziční, autonomie vůle či porušení práva na spravedlivý proces neshledal. Hlavní argumentací a důvodem, pro který se rozhodná většina pléna Ústavního soudu rozhodla pro zamítnutí ústavní stížnosti, přitom byl závěr, že výše zmíněná napadená ustanovení zákona umožňují ústavně konformní výklad. Dále se pak Ústavní soud v odůvodnění svého nálezu opírá o skutečnost, že za celou dobu existence tohoto institutu obecné soudy vydaly desítky či spíše až stovky tisíc rozsudků pro uznání. Přičemž dle názoru většiny Ústavního soudu mohou být případné excesy, ke kterým dojde při rozhodování rozsudkem pro uznání na základě fikce dispozičního úkonu žalovaného, napraveny prostřednictvím opravných prostředků, ať už řádných či mimořádných, tedy v rámci odvolacího či dovolacího řízení. V odůvodnění uvedeného nálezu pak také významným způsobem rezonuje a bylo výslovně zmíněno, že k datu jeho vydání bylo ze strany Ústavního soudu řešeno přibližně sto ústavních stížností právě ve vztahu k vydání rozsudku pro uznání, přičemž Ústavní soud byl nucen zakročit z hlediska zásahu do ústavně zaručených práv pouze ve čtyřech z těchto případů a rozsudek pro uznání zrušit.¹²⁶ Na druhou stranu však Ústavní soud zároveň druhým dechem konstatoval, že „*při posuzování splnění podmínek pro vydání rozsudku pro uznání je však nutno postupovat velmi uvážlivě, aby nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces žalovaného jen pro jeho nezkušenost či neschopnost zajistit si právní pomoc.*“¹²⁷ Z výše uvedených důvodů Ústavní soud uzavřel, že zákonem upravený institut rozsudku pro uznání sleduje legitimní cíl, kterým je projednání věci bez zbytečných průtahů, a obecně není s ústavním pořádkem v jakémkoliv rozporu, protože zákonná ustanovení umožňují ústavně souladný výklad, pročež neshledal důvody pro zrušení ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ a v rozsahu odkazu na toto ustanovení tedy ani ustanovení § 153a odst. 3 OSŘ a návrh na zrušení těchto napadených ustanovení proto zamítl.

2.5.1. Rozpolcenost pléna Ústavního soudu při posouzení ústavnosti

Jak bylo uvedeno výše, minorita ústavních soudců¹²⁸ ve svých disentních stanoviscích podaných ve smyslu § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu k nálezu Ústavního soudu ze

---

¹²⁵ Op. cit. sub 122.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Přičemž je zapotřebí zdůraznit, že se konkrétně jednalo o pěťici soudců, což není zcela běžným jevem v historii rozhodovací praxe Ústavního soudu.

dne 31. 5. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15 se zachováním napadené právní úpravy vyslovila zásadní nesouhlas. Přehlasovaní soudci dospívají v podstatě k závěru, že rozhodování na základě fikcí, jimiž OSŘ finguje volní úkon či dispoziční procesní úkon účastníka, ačkoli jej účastník neprovedl, je ve zjevném rozporu se samotnou podstatou a smyslem soudnictví demokratického právního státu a nemá tak v tuzemském prostředí své místo.¹²⁹

Přehlasovaná minorita ústavních soudců přitom např. shodně jako samotní navrhovatelé důrazně apelovala na zjevné odlišnosti mezi instituty rozsudku pro uznání ve smyslu § 153a odst. 3 OSŘ a rozsudku pro zmeškání ve smyslu § 153b odst. 1 OSŘ. Při zvážení kritéria potřeby jakožto standardně druhé a klíčové fáze testu proporcionality,¹³⁰ tedy jednoho z nejzásadnějších metodologických nástrojů užívaných Ústavním soudem v rámci jeho rozhodování, lze totiž dle názoru zmíněné minority dospět k závěru, že stejného cíle, tedy urychlení soudního řízení, lze dosáhnout právě třeba již zmíněným rozsudkem pro zmeškání, avšak při výrazně menším zásahu do ústavně chráněných hodnot a práv žalovaného.

Zásadní odlišnost mezi zmíněnými instituty v šetrnosti zásahu do základních práv žalovaného totiž tkví ve skutečnosti, že rozsudek pro uznání (ať už byl důvod k jeho vydání jakýkoliv) při naplnění veškerých podmínek příslušných zákonných ustanovení nenabízí žalovanému žádný opravný prostředek, kterým by následky svého procesního „úkonu“ v podobě uznání nároku mohl zvrátit. Zákonná úprava totiž nenabízí při fikci uznání odvolací důvod obdobný důvodu u kontumačního rozsudku pro zmeškání obsaženého v ustanovení § 153b odst. 4 OSŘ.¹³¹

Nešetrnost rozsudku pro uznání na základě fikce je ostatně umocněna rovněž skutečností, že v případě naplnění všech zákonem stanovených předpokladů, má soud povinnost, nikoliv možnost, rozsudek pro uznání vydat. Jak bylo ostatně uvedeno výše, v tomto ohledu zákon neopouští na úvaze soudu, zda je vhodné o věci rozsudkem pro uznání rozhodnout. Tímto přístupem se institut rozsudku pro uznání proto zásadně odlišuje od kontumačního rozsudku, tedy rozsudku pro zmeškání, jehož vydání je naopak ve výlučné diskreci soudu.¹³²

---

¹²⁹ Srov. např. odlišné stanovisko soudkyně Kateřiny Šimáčkové a soudce Jaroslava Fenyka k nálezů Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹³⁰ Ten je tvořen celkově třemi částmi – testem (i) vhodnosti, (ii) potřeby a (iii) přiměřenosti. Posouzení z hlediska potřeby spočívá ve zkoumání, zdali je prostředek potřebným v tom smyslu, že v právním řádu neexistuje jiný prostředek, který by do ústavně garantovaných lidských práv zasahoval šetrněji či by zásahem vůbec nebyl. Onen méně invazivní zásah musí být zároveň způsobilý dosáhnout legitimního cíle, a to ve stejné, nebo alespoň obdobné míře.

¹³¹ LAVICKÝ, P. a kol. op. cit. sub 82, s. 727, shodně také např. BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, č. 17, s. 611-615.

¹³² K tomu v podrobnostech srov. kapitolu 2.1. výše.

Minorita ústavních soudců ve svých disentních stanoviscích v tomto směru uzavírá, že je zapotřebí vnímat výraznou rozdílnost v praxi obou zmíněných institutů a také možnosti efektivní právní obrany, která je v případě fikce uznání nároku výrazně nižší. Z tohoto důvodu pak ani náprava soudní judikaturou, jíž argumentuje těsná většina ústavních soudců, nemusí být vždy účinným nástrojem.¹³³

Napadená norma však nebyla v posuzovaném případě výše zmíněnému testu proporcionality kupodivu vůbec podrobena, na což důrazně poukazuje ve svém disentním stanovisku předseda Ústavního soudu – P. Rychetský. A to i přesto, že k ústavněprávnímu přezkumu normy standardním postupem, přistoupil i původně pověřený soudce zpravodaj – L. David.¹³⁴ Podle názoru P. Rychetského by napadená norma navíc nemohla v testu proporcionality, pokud by byl řádně proveden, obstát. I totiž za situace, pokud bychom dovodili existenci legitimního cíle, tj. rychlosti soudního řízení, by norma neobstála v testu vhodnosti a nezbytnosti zvolené úpravy. Uvedeného legitimního cíle by totiž nepochybně bylo možno dosáhnout i jinými právními prostředky, které by současně nepředstavovaly tak intenzivní zásah do ústavně chráněných hodnot a práv žalovaného, přičemž navíc jsou již v dostatečné míře v zákonné úpravě obsaženy. P. Rychetský zde konkrétně poukazuje např. na výše zmíněnou úpravu rozsudku pro zmeškání, ale také princip koncentrace řízení. Nadto je v tomto disentním stanovisku akcentováno, že zvolený institut právní fikce uznání nároku neobstojí ani v testu zkoumání přiměřenosti, tj. zásady využití všech možností minimalizace zásahů do základních práv a svobod, respektive principu zachování maxima z obsahu vzájemně kolidujících základních práv a svobod ve smyslu čl. 4 odst. 4 Listiny.¹³⁵

Na závěr lze rovněž citovat pověřeného soudce zpravodaje – L. Davida, který ve svém disentním stanovisku výslovně označuje zamítnutí návrhu I. senátu Ústavního soudu na zrušení napadených ustanovení za „*proměškanou šanci, jak odstranit ze zákona nonsens a dát signál zákonodárci pro uvažovanou (re)kodifikaci.*“¹³⁶ A dodává, že „*namísto toho krátkozrace vyhrává justice hurried a následkem je, možná daleko častěji než můžeme dohlédnout, justice burried. Právní vědomí se nenalezne ani neposílí fingováním nepravdy.*“¹³⁷

Jak bylo uvedeno výše, institut fikce uznání nároku ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ a v rozsahu odkazu na toto ustanovení i ustanovení § 153a odst. 3 OSŘ byly nakonec těsnou

---

¹³³ Op. cit. sub 129.

¹³⁴ Jenž byl následně taktéž jedním z disentujících ústavních soudců.

¹³⁵ Srov. odlišné stanovisko předsedy Ústavního soudu Pavla Rychetského k nálezu Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹³⁶ Srov. odlišné stanovisko soudce zpravodaje Ludvíka Davida k nálezu Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹³⁷ Tamtéž.

většinou pléna Ústavního soudu shledány jako ústavně konformní. Disentní stanoviska přehlasované menšiny pléna Ústavního soudu přistupují k ústavněprávnímu přezkumu normy zřetelně důkladněji, z tohoto důvodu se argumentace v nich obsažená jeví jako přesvědčivější, a to i přes jejich občasné emotivní nádechy, který s sebou přináší. Naopak argumentace provázená odůvodnění samotného nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15 zcela zjevně postrádá ústavněprávní rozměr. V tomto ohledu pak nelze ani hovořit o zmiňovaném ústavně konformním výkladu napadené normy a institut fikce uznání nároku se proto zdá nepřiměřeným zásahem do ústavně chráněných hodnot a také práv žalovaného.

2.6. Instituty kvalifikované výzvy a fikce uznání v současné judikatuře Ústavního soudu

Ačkoliv se plénum Ústavního soudu ve svém ústavním nálezu, jenž byl podroben výše uvedené kritice, většinově vyjádřilo pro zachování institutu fikce uznání nároku a rovněž na něj navazující rozhodování za užití rozsudku pro uznání, zasadila se dissentní stanoviska přehlasované menšiny ústavních soudců o zásadní změnu v chápání zmiňovaných institutů. Nedlouho po vydání nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/15 totiž Ústavní soud ve své navazující judikatuře poměrně překvapivě přistupuje k vytyčení řady obecných principů za účelem posouzení řádné aplikace právní fikce uznání nároku. Ústavní soud se tak pokouší do jisté míry výkladem zmírnit akcentovanou tvrdost a nešetřnost ustanovení zákona, přičemž konzistentně podle těchto stanovených principů rozhoduje v otázkách přípustnosti rozsudku pro uznání na základě fikce. Přestože není judikatura Ústavního soudu ex lege právně závazná, uplatní se obecně její normativní síla, a proto takto vytyčené obecné principy rovněž slouží obecným soudům jako návod pro řádnou aplikaci uvedených institutů.

Judikatura Ústavního soudu je v současné době ustálena v závěru, že institut fikce uznání nároku je nutno chápat jako nástroj ultima ratio, tj. výjimečný, k jehož aplikaci v praxi lze přistoupit výhradně v případech skutečně nepochybných, přičemž podmínky použití tohoto institutu je zapotřebí interpretovat nikoli extenzivně, ale restriktivně. Obecné soudy by ve smyslu výše uvedeného proto měly při posuzování vážnosti důvodu volit výklad spíše vstřícnější ve prospěch žalovaného a dát mu prostor k uplatnění jeho námitek, když účelem zmíněného institutu je primárně postihnout lhostejnou či obstrukční pasivitu žalovaného.¹³⁸

Ačkoliv tedy dikce ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ ve spojení s § 153a odst. 3 OSŘ na první pohled neposkytuje rozhodujícímu soudci prostor pro diskreci při jejich aplikaci, respektive je tento manévrovací prostor relativně zúžený, nelze ani v takovém případě rezignovat na

---

¹³⁸ Srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15, shodně také např. usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2018, sp. zn. II. ÚS 158/18 nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2018, sp. zn. III. ÚS 3964/17-2.

respektování ústavně zaručeného práva účastníků řízení na spravedlivý proces tak, aby byla zachována zejména rovnost těchto účastníků před soudem, ale i samotný přístup k soudu.¹³⁹

Předpoklady, které musí být pro řádnou aplikaci kvalifikované výzvy a vydání rozsudku pro uznání bez výjimky naplněny, zformuloval Ústavní soud necelý rok po vydání výše uvedeného kontroverzního nálezu, a to v nálezu sp. zn. I. ÚS 2693/16 ze dne 14. 2. 2017. Tyto obecné principy lze shrnout do následujících kategorií.

2.6.1. Pasivita žalovaného jako hlavní důvod prohry

Zejména musí obecné soudy dbát na to, aby při posuzování naplnění podmínek pro vydání rozsudku pro uznání postupovaly velmi uvážlivě, a to z toho důvodu, aby nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces žalovaného ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy pouze pro jeho případnou nezkušenost či jeho neschopnost zajistit si právní pomoc, neboť hlavním důvodem neúspěchu žalovaného je jeho pasivita. Jak bylo uvedeno výše, výklad předmětných zákonných ustanovení by měl být vůči žalovanému spíše vstřícnější než naopak.¹⁴⁰

2.6.2. Neslučitelnost mechanické aplikace zákona se zásadami OSŘ

Dále pak musí obecné soudy zacházet s institutem fikce uznání nároku a následnou aplikací rozsudku pro uznání zvláště citlivě, když použití tohoto institutu s sebou bezpochyby přináší významný zásah do procesního postavení účastníka řízení, tedy žalovaného, jehož důsledkem je nezvratné odepření meritorního přezkumu věci. Přestože tedy dojde k naplnění formálních předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání, je nadto povinností obecných soudů pečlivě zvážit, zda je rozhodnutí výše zmíněným postupem opravdu namístě, či zda ostatní okolnosti nenasvědčují spíše závěru, že se o procesní obstrukce ani pasivitu ze strany žalovaného v uvedeném případě nejedná.¹⁴¹ Je-li z chování žalovaného možné dovodit, že s nárokem, který je proti němu žalobou uplatňován, nesouhlasí a hodlá se mu bránit, stává se mechanická aplikace fikce uznání nároku a navazující použití rozsudku pro uznání neslučitelná se zásadami, na nichž OSŘ stojí a rovněž v rozporu s právem na spravedlivý proces.¹⁴² V takovém případě se naopak plně prosadí princip zdrženlivosti a rozsudek pro uznání nebude možné vydat, a to navzdory již vydané kvalifikované výzvě k vyjádření.¹⁴³

---

¹³⁹ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. IV. ÚS 2503/13, shodně také např. náleží Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15.

¹⁴⁰ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 14. 2. 2017, sp. zn. I. ÚS 2693/16.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2016, sp. zn. IV. ÚS 842/16.

¹⁴³ SVOBODA, K. K možnostem urychlení obchodního sporu prostřednictvím tzv. kvalifikované výzvy k vyjádření (§ 114b OSŘ). *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 10, s. 278-282.

2.6.3. Právo žalovaného být slyšen a vyjádřit se k věci

Rovněž musí obecné soudy dbát na to, že ve smyslu obecné zásady kontradiktorního řízení *audiatur et altera pars*, tedy budiž slyšena i druhá strana, musí být účastníku řízení ze strany soudu vytvořen prostor zaručující možnost účinně uplatňovat své námitky a argumenty, způsobilé ovlivnit rozhodování soudu a s nimiž je takový soud povinen se následně v odůvodnění rozhodnutí řádně vypořádat.¹⁴⁴ Jak bylo uvedeno výše, aplikace zákonné fikce uznání nároku je vyhrazena výlučně pro případy lhotejné či obstrukční pasivity žalovaného. Její nevhodná a nespravedlivá aplikace naopak nutně vede k porušení práva žalovaného být slyšen a vyjádřit se k věci ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny, jakož i k porušení jeho ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces, respektive dokonce až k odepření spravedlnosti.

2.6.4. Obsahové náležitosti žaloby

Dále je povinností obecných soudů, aby před každým vydáním kvalifikované výzvy pečlivě zvážily, zdali žaloba svou kvalitou poskytuje dostatečný základ pro případné vydání rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ za situace, že se žalovaný na tuto výzvu řádně nevyjádří.¹⁴⁵ Na žalobu je v případě, kdy předseda senátu, respektive samosoudce v konkrétním řízení posuzuje, zdali využije institutu kvalifikované výzvy, nutně z obsahového hlediska klást zvýšené nároky a požadovat, aby obsahovala všechny právně relevantní skutečnosti. V opačném případě by totiž nebyly naplněny podmínky aplikace kvalifikované výzvy a z tohoto důvodu pak ani podmínky pro případné vydání rozsudku pro uznání. K tomu v podrobnostech srov. bod 1.3.2.1 výše.

2.6.5. Kvalifikovanost vyjádření žalovaného

V neposlední řadě se Ústavní soud v jiném svém nálezu zabýval také otázkou „kvalifikovanosti“ samotného vyjádření žalovaného na kvalifikovanou výzvu ve smyslu § 114b odst. 1 OSŘ. V tomto ohledu Ústavní soud formuloval ve svém nálezu ze dne 1. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15 rovněž povinnost obecných soudů přihlížet k jakkoliv formulovanému stanovisku žalovaného k uplatněnému nároku žalobce, sleduje-li žalovaný svým jednáním ochranu svých subjektivních práv. Fikcí uznání nároku a následným vydáním rozsudku pro toto uznání totiž dle názoru Ústavního soudu nelze sankcionovat žalovaného, jedná-li se o osobu právně neznalou, avšak v řízení aktivní.¹⁴⁶ Rozporuje-li tak žalovaný zjevně nárok, který je proti němu žalobou uplatňován a rovněž je z jeho chování zřejmé, že má zájem účastnit se aktivně projednání a

---

¹⁴⁴ Op. cit. sub 140.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 1. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15.

vyřešení sporu s žalobcem bez jakéhokoli záměru řízení obstruovat, není aplikace fikce uznání a následné vydání rozsudku pro uznání namístě. K tomu srov. rovněž kapitolu 1.5. výše.

Případnou nedostatečnou kvalifikovanost jeho vyjádření je zapotřebí řešit výhradně poučením ve smyslu § 118a OSŘ o tom, že jeho dosavadní skutková tvrzení například nejsou úplná a je nutné je doplnit, či o tom, co je pro posouzení dané věci relevantní.¹⁴⁷ To vše samozřejmě při plném respektování zásady rovnosti účastníků řízení, která soudu výslovně zapovídá přílišnou péči o některou ze stran sporu.

---

¹⁴⁷ Tamtéž.

3. Úvahy de lege ferenda

V předchozích dvou částech byly podrobně rozpracovány a vysvětleny z hlediska civilního procesu zásadní instituty, jejichž výklad by zcela jistě nebyl úplný bez rozboru a aplikace rozsáhlé judikatury vrcholných soudů, která aniž by měla charakter obecné závaznosti, slouží skrze svou normativní sílu obecným soudům jako určité vodítko pro řádnou aplikaci uvedených institutů.

Nezodpovězenou otázkou však stále zůstává, zdali i přes výše uvedenou podstatně modifikující ustálenou judikaturu nedochází k nedůvodnému využívání kvalifikované výzvy v praxi. Rovněž, zda je současná zákonná úprava fikce uznání vhodná a skutečně neexistuje jiného vhodnějšího nástroje kontumace, kterým lze posílit důraz na zásadu rychlosti rozhodování sporů, jakožto bezesporu zcela legitimního a stěžejního cíle právní úpravy. To však nikoliv na úkor práv žalovaného, tedy bez nepřiměřených zásahů do jeho práva na spravedlivý proces, který nemá v měřítku kontinentálního práva obdoby.

V tomto ohledu jsem během psaní této práce dospěl k jednoznačnému závěru, že institut kvalifikované výzvy, respektive zákonná fikce uznání nároku, na jejímž základě jsou vydávány rozsudky pro uznání, nemůže z hlediska posouzení ústavní konformity, tedy konkrétně v testu proporcionality, obstát. Z tohoto důvodu zastávám názor, že je nezbytně nutné přistoupit ke korekci zákonné úpravy tak, aby došlo k naplnění jejího původního účelu.

Pro pochopení podstaty této problematiky mám za to, že je zapotřebí upozornit na skutečnost, že zde dochází ke konfliktu několika proti sobě stojících právních principů. Principů, které jsou základními kameny ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny a čl. 6 a násl. Úmluvy. Konkrétně pak jde o střet dvojice zásad, a to zásady rychlosti řízení a *vigilantibus iura skripta sunt* (tj. práva náležejí bdělým) na jedné straně, se zásadou materiální pravdy na straně druhé.

Jak bylo blíže uvedeno v kapitole 2.6. výše, Ústavní soud ve své judikatuře, která se ustálila v poměrně krátkém časovém odstupu po vydání zmíněného kontroverzního nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/15, vytyčil řadu obecných principů pro posuzování aplikovatelnosti právní fikce uznání nároku. Ústavní soud si je zjevně dobře vědom nepřiměřené nešetřivosti zásahu do práv žalovaného, která by mu prostou aplikací předmětných ustanovení zákona nutně vznikla. Svým judikatorním výkladem se proto pokouší do jisté míry akcentovanou tvrdost těchto institutů výrazně zmírnit. Na tomto místě je však zapotřebí konstatovat, že výše uvedený postup Ústavního soudu nepovažují z hlediska právní jistoty za nikterak žádoucí. Namísto modifikace těchto institutů a s nimi spojených následků skrze judikaturu Ústavního soudu by dle mého názoru mělo naopak spíše dojít ke komplexnímu legislativnímu řešení.

3.1. Nedůvodné využívání kvalifikované výzvy v praxi

Jak se výslovně podává z odůvodnění uvedeného nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15, k datu jeho vydání bylo ze strany Ústavního soudu ve vztahu k vydání rozsudku pro uznání řešeno přibližně sto ústavních stížností. Na to byl Ústavní soud nucen zakročit z hlediska zásahu do ústavně zaručených práv pouze ve čtyřech případech a rozsudek pro uznání zrušit. Lze se pouze domnívat, kolik takových ústavních stížností bylo předmětem rozhodování Ústavního soudu k dnešnímu dni a zdali byl jejich počet významným způsobem ovlivněn onou zásadní recentní judikaturou týkající se vymezení zmíněných obecných principů.

Množství ústavních stížností však dle mého názoru postrádá jakoukoliv vypovídající potenci ohledně skutečnosti, zdali nedochází v praxi ke zcela bezdůvodnému využívání, respektive zneužívání, kvalifikované výzvy k vyjádření, jakožto nástroje přípravy jednání. Ústavní soud může zcela jistě nastavit pravidla procesní hry vytyčením řady obecných principů pro posuzování řádné aplikovatelnosti právní fikce uznání nároku, a tedy rovněž možnosti vydat samotnou kvalifikovanou výzvu. Takový způsob regulace za pomoci judikatury však není zjevně způsobilý zamezit zneužívání výše uvedených institutů v praxi, respektive je schopen zamezit pouze velmi malému až marginálnímu zlomku těchto případů. Všeríkající a zcela přiléhající je na tomto místě citace latinského rčení sahajícího až do římského práva, a to konkrétně *nullo actore, nullus iudex*, tedy není-li žalobce, není ani soudce.

Jistě není sporu o tom, že soudy I. stupně v praxi běžně využívají institut kvalifikované výzvy k získání stanoviska od žalovaného v naprosté většině případů, kdy standardně jde spolu se zasláním samotné žaloby o úplně první druh kontaktu mezi soudem a žalovaným. Kvalifikovaná výzva je zcela pochopitelně velmi pohodlným způsobem akcelerace řízení, který rovněž může bez dalšího znamenat jeho velmi rychlé skončení v případě, že žalovaný této výzvě soudu řádně nevyhoví. V tomto směru nepovažuji za toliko problematické rozsudky pro uznání, jejichž vydání bylo důsledkem nesprávné aplikace předmětných ustanovení zákona a zejména pak zjevnou rezignací na výše uvedené obecné principy. Pro tyto případy ostatně zákon žalovanému poskytuje řádný opravný prostředek v podobě odvolání, a to právě s odůvodněním, že pro nenaplnění podmínek nenastala fikce uznání nároku, a tedy že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání.¹⁴⁸ Pochybil-li tak zjevně soud při aplikaci fikce uznání nároku, dojde nutně ke zrušení rozsudku pro uznání vydaného na jejím základě. Přestože totiž není judikatura vrcholných soudů ex lege právně závazná, je-li v určitém právním názoru ustálena, je z povahy

---

¹⁴⁸ K tomu v podrobnostech srov. bod 2.2.1. výše.

věci nezbytné, aby soudy nižších stupňů takový právní názor ve své rozhodovací praxi reflektovaly či důkladně vyložily, z jakého důvodu se s ním neztotožňují.

Aniž by takto zvolený způsob přípravy jednání byl totiž při každém jeho použití po právu a v souladu s uvedenými principy vytyčenými ze strany Ústavního soudu, žalovaný v naprosté většině případů samozřejmě bez dalšího raději kvalifikované výzvě vyhoví. Důvod je pak prostý, žalovaný pochopitelně nemá zájem jakkoliv riskovat ztrátu celého sporu v důsledku případné fikce uznání nároku a vydání rozsudku pro uznání, jehož úspěšné napadení by nemusel následně ustát. Je proto zjevné, že tyto případy nesprávného použití uvedených institutů vůbec nebudou předmětem jakéhokoliv přezkumu v rámci soustavy obecných soudů, a tedy zcela logicky pak ani Ústavní soud nebude nucen nikterak zakročit z hlediska zásahu do ústavně zaručených práv.

Z výše uvedených důvodů jsem toho názoru, že institut kvalifikované výzvy je v praxi vysoce nadužíván. Mám za to, že na straně soudů I. stupně panuje obecně plná vědomost o tom, že se i přes případnou nevhodnost, respektive nezákonnost, použití tohoto institutu přípravy jednání není třeba v naprosté většině případů obávat námitek žalovaného. Riziko spočívající v možném zrušení vydaného rozsudku pro uznání na základě nevhodně aplikované zákonné fikce uznání nároku je totiž oproti výhodám plynoucím z mnohem pravděpodobnější úspěšné akcelerace řízení skutečně zanedbatelné.

3.2. Srovnání s rozsudkem pro zmeškání jakožto vhodnějšího nástroje kontumace

Jak bylo uvedeno výše, institut kvalifikované výzvy, respektive zákonné fikce uznání nároku, na jejímž základě jsou vydávány rozsudky pro uznání, není dle mého názoru způsobilý obstát v testu proporcionality. Ztotožňuji se v tomto ohledu, mimo jiné, s názorem přehlasované disidentující menšiny soudců Ústavního soudu, že sledovaného legitimního cíle v podobě naplnění zásady rychlosti řízení lze bezesporu dosáhnout i jinými právními prostředky. Prostředky, které jsou již v právním řádu zakotveny. Zejména výše opakovaně zmiňovanou úpravou rozsudku pro zmeškání, jejíž aplikace by současně oproti rozsudku pro uznání nepředstavovala zdaleka tak intenzivní zásah do ústavně zaručených hodnot a práv žalovaného.

V porovnání s rozsudkem pro zmeškání ve smyslu § 153b OSŘ lze nynější úpravě rozsudku pro uznání na základě zákonné fikce vytknout z hlediska dispoziční zásady zejména to, že k jeho vydání není s výjimkou částečného uznání nároku nikterak zapotřebí předchozího návrhu žalobce. V důsledku toho je žalobci do jisté míry upíráno právo na kontradiktorní projednání věci. Mělo by však být vždy ponecháno výhradně na úvaze žalobce, zdali bude rozsudek pro uznání

požadovat.¹⁴⁹ Nadto zákon neponechává soudu ani možnost sebemenší diskrece, tedy posouzení, zda i přes splnění všech podmínek, je skutečně vhodné o věci rozsudkem pro uznání rozhodnout. Soud má v tomto ohledu povinnost, nikoliv možnost, takto rozhodnout. Tím se institut rozsudku pro uznání významným a neracionálním způsobem odlišuje od rozsudku pro zmeškání, který předchází návrh žalobce explicitně vyžaduje a rovněž soudu výslovně poskytuje možnost důsledného uvážení procesního postupu.

Zásadní odlišnost mezi zmíněnými rozsudky však tkví především v odepření možnosti žalovaného jakkoliv zvrátit následky svého fingovaného procesního „úkonu“ v podobě uznání nároku. Na rozdíl od kontumačního rozsudku pro zmeškání totiž zákonná úprava v případě rozsudku pro uznání neposkytuje žalovanému odvolací důvod obdobný tomu obsaženému v ustanovení § 153b odst. 4 OSŘ. Konkrétně tedy možnost zrušení rozsudku pro uznání na návrh žalovaného z důvodu existence omluvitelných důvodů, které vedly na jeho straně k nevyjádření se na kvalifikovanou výzvu. Uvedení důležitého důvodu a řádná omluva žalovaného totiž není po vydání rozsudku pro uznání způsobilá uvedené následky zvrátit. Vážný důvod, pro který je žalovanému znemožněno se ve věci vyjádřit, může totiž žalovaný soudu sdělit nanejvýš ve výzvu poskytnuté lhůtě.

3.3. Věcný záměr civilního řádu soudního

Lze si jen těžko představit typičtější příklad právní úpravy, která je mezi právníkou obcí skloňována v souvislosti s nezbytnou rekodifikací více, než právě tuzemské procesní předpisy. Odhlédneme-li od pro tuto práci nerelevantní právní úpravy trestního řádu, je druhý z těchto stěžejních procesních předpisů, tedy právní úprava civilního procesu, považován v současné podobě za velmi nešťastný až nežádoucí a zejména pak nikoliv jako vizitka kvality právního řádu.¹⁵⁰ S tímto názorem pak nelze pochopitelně nesouhlasit.

OSŘ jakožto základní procesní předpis má svůj původ již v roce 1963, od té doby byl předmětem nespočtu novelizací a nevyhnul se rovněž řadě derogačních nálezů Ústavního soudu. Postupnými novelizacemi tohoto předpisu, vzniklého ještě za zcela odlišného politického režimu, došlo ke změně koncepce a samotného charakteru civilního procesu. Obrovské množství novelizací, jež měly často povahu zcela nekonceptních změn, se však v konečném důsledku podepsalo na tom, že civilní proces už netvoří homogenní celek. Došlo totiž postupně k vytvoření poměrně nepřehledného systému rozličných a nedostatečně harmonizovaných pojmů a institutů,

---

¹⁴⁹ DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., LAVICKÝ, P., PULKRÁBEK, Z., WINTEROVÁ, A. *Věcný záměr civilního řádu soudního. Finální znění 2. verze*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020. s. 297.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 15-18.

jejichž výklad musí být často podroben judikatornímu řešení. To pochopitelně často vede k nejednotnému výkladu práva, přičemž taková nejistota při aplikaci a interpretaci procesního práva nikterak nepřispívá k právní jistotě.

S ohledem na dlouholetou potřebu zmíněné rekodifikace došlo za tímto účelem v roce 2016 ze strany Ministerstva spravedlnosti České republiky ke zřízení pracovní skupiny, a to pod vedením P. Lavického. Výsledkem práce uvedené skupiny pak byl věcný návrh civilního řádu soudního, předložený k připomínkování a diskusi, kdy v současné době se příprava zcela nového kodexu nachází již ve druhé fázi, a to pod vedením současného místopředsedy Nejvyššího soudu P. Šuka.

Přičemž nahlédneme-li v podrobnostech do výše uvedeného věcného návrhu kodexu, zjistíme, že koncept nové úpravy ve vztahu k procesu přípravy jednání ve věci zcela opouští od současného rozlišování mezi prostou výzvou k vyjádření ve smyslu ustanovení § 114a OSŘ a kvalifikovanou výzvou dle ustanovení § 114b OSŘ. Ze záměru úpravy je totiž seznatelná snaha o zjednodušení, kdy obsahem ustanovení § 181 věcného návrhu je zakotvení jednotného institutu „Vyjádření k žalobě“. Ze zmíněného ustanovení se totiž výslovně podává, že: *„Nerozhodl-li soud platebním rozkazem, doručí stejnopis žaloby neprodleně žalovanému. Zároveň jej usnesením vyzve, aby se k žalobě vyjádřil v přiměřené lhůtě, ne kratší než 30 dnů. Proti tomuto usnesení není rekurs přípustný. Žalobce může žalovanému doručit stejnopis žaloby přímo, avšak bez právních následků. Vyjádření k žalobě nemusí soud ukládat, jde-li o jednoduchou věc nebo jde-li o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva.“*¹⁵¹ Určité prvky stávající kvalifikované výzvy, tj. např. délka minimální lhůty, jsou tedy na první pohled zachovány. Naopak již nebude možné usnesením vyzvat žalovaného k vyjádření za situace, kdy soud ve věci rozhodl platebním rozkazem. Nejzásadnější změnou je však pro žalovaného neoddiskutovatelně upuštění od procesního následku v podobě fikce uznání žalobou uplatněného nároku, kterým současná úprava sankcionuje případné nevyjádření se na učiněnou výzvu.

Co se týče problematiky rozsudku pro uznání, té se věcný návrh kodexu věnuje v ustanovení § 320 a výslovně stanoví, že: *„Uzná-li žalovaný za řízení zcela nebo zčásti nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem pro uznání, navrhne-li to žalobce. To platí i v případě, že žalovaný uzná jen základ uplatňovaného nároku.“*¹⁵² Je tak zjevné, že navrhovaná úprava reflektuje výše akcentované zásadní nedostatky současné právní úpravy, když nadále nepracuje s fikcí dispozičního úkonu žalovaného a nezbytným předpokladem pro vydání rozsudku pro uznání již má být výhradně uznání nároku jako následek výslovného projevu

---

¹⁵¹ Tamtéž. s. 218.

¹⁵² Tamtéž. s. 297.

vůle žalovaného. Je však současně vždy na žalobci, zda bude vydání rozsudku pro uznání požadovat, neboť jeho předpokladem je právě návrh žalobce. Při absenci takového návrhu bude soud pokračovat v řízení standardním způsobem.¹⁵³ Z navrhované úpravy je tak evidentní inspirace současnou konstrukcí rozsudku pro zmeškání, pro kterou je předchozí návrh žalobce typický.

Stávající úprava fikce uznání nároku by tak měla být nahrazena úpravou rozsudku pro zmeškání, která dle navrhovatelů lépe slouží sledovanému účelu spočívajícím v urychlení řízení, jenž se projevuje právě v oblasti zjišťování skutkového stavu.¹⁵⁴ Současně byla v návrhu kodexu reflektována judikatura týkající se rozsudku pro uznání a v tomto ohledu pro případ, že žalovaný zmešká vyjádření k žalobě (stejně jako přípravný rok či první ústní jednání ve věci) z omluvitelných důvodů, může se domáhat zrušení vydaného rozsudku pro zmeškání.¹⁵⁵

V neposlední řadě věcný návrh civilního řádu v ustanovení § 321 vymezuje případy, kdy rozsudek pro uznání vydat nelze, a to „*brání-li tomu povaha věci nebo okolnosti konkrétního případu.*“¹⁵⁶ Vydání rozsudku pro uznání dle navrhované úpravy je tak předně vyloučeno v těch případech, kdy strany nemohou s právy a povinnostmi, o kterých se v řízení jedná, disponovat. Rovněž je vydání rozsudku pro uznání vyloučeno za situace, kdy by taková dispozice byla v rozporu s právními předpisy nebo s dobrými mravy.¹⁵⁷ V tomto ohledu lze tedy hovořit o kontinuitě právní úpravy, když se uvedené nikterak neodchyluje od současné úpravy rozsudku pro uznání. V neposlední řadě skutečnost, že soud ve věci rozhoduje konstitutivním rozsudkem, vydání rozsudku pro uznání dle navrhovatelů nebrání.¹⁵⁸

---

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Tamtéž. s. 298.

¹⁵⁵ Tamtéž. s. 176.

¹⁵⁶ Tamtéž. s. 298.

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ Tamtéž.

Závěr

Cílem této práce bylo podrobné rozpracování a vysvětlení institutu kvalifikované výzvy k vyjádření, jakožto jednoho ze stěžejních a nejčastěji používaných prostředků přípravy jednání ve věci samé, které má soud k dispozici. S kvalifikovanou výzvou je také neodmyslitelně spojen institut fikce uznání nároku, jenž je, mimo jiné, následkem případného nevyhovění kvalifikované výzvě žalovaným. Tato práce by současně nebyla úplná bez podrobného rozboru rozsudku pro uznání, k jehož vydání soud přistupuje, mimo jiné, právě na základě uvedené zákonné fikce.

Primárním a deklarovaným účelem kvalifikované výzvy k vyjádření je bezesporu naplnění jedné ze základních zásad civilního procesu, a to zásady rychlosti řízení jakožto součásti ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces. O kvalifikované výzvě hovoříme právě s ohledem na zvýšené nároky, které musí vyjádření žalovaného splňovat, aby žalovaný této výzvě řádně vyhověl. Přestože je současná úprava civilního procesu postavena na zásadě materiální pravdy, charakteristickým znakem tohoto institutu je naopak zjevné posílení zásady pravdy formální, když v důsledku případné pasivity na straně žalovaného nutně dochází ke krácení řízení spočívajícím v nerealizaci celé řady procesních zásad a sporné řízení tak ex lege i fakticky ztrácí svůj kontradiktorní charakter. Deklarovanému účelu tohoto institutu nelze bezesporu ničeho vytknout, nemůže se však prosadit zcela na úkor práv žalovaného a nahradit zásadu spolehlivého zjištění skutečností rozhodných pro spravedlivé rozhodnutí ve věci.

První část této práce se zabývá samotným institutem kvalifikované výzvy k vyjádření. Nejprve byl pro snazší pochopení problematiky proveden stručný historický exkurz směřující až k počátkům této přelomové úpravy, tedy do období, kdy byl podstatným způsobem měněn a formován civilní proces. Na tento historický exkurz bylo navázáno komplexním vysvětlením institutu kvalifikované výzvy ve světle systematiky všech opatření, jež činí soud v rámci přípravy jednání ve věci samé, které je jakýmsi vyvrcholením celého soudního řízení. Povinností soudu a smyslem takové přípravy jednání přitom je, aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla již při prvním jednání.

Soud musí před každým vydáním kvalifikované výzvy k vyjádření s ohledem na případné zásadní následky důkladně zkoumat, zda jsou pro takový postup splněny veškeré předpoklady a zda například nepostačuje ke zjištění stanoviska žalovaného pouze vydání výzvy prosté. V této souvislosti byly proto dále velmi podrobně rozpracovány veškeré zákonné předpoklady, které je nezbytné pro řádné vydání kvalifikované výzvy, neoddělitelně související aplikaci fikce uznání a vydání rozsudku pro uznání, naplnit. Rozbor těchto předpokladů se rozpadá do dvou hlavních rovin, a to roviny formální a materiální. S cílem dosáhnout uceleného výkladu problematiky byla rovněž akcentována specifika, jež institut kvalifikované výzvy doznává v rámci rozkazního řízení.

Závěr této části byl zaměřen na posouzení míry kvalifikovanosti vyjádření žalovaného na uvedenou výzvu soudu a povinnost obecných soudů přihlížet k jakkoliv formulovanému stanovisku žalovaného k uplatněnému nároku žalobce, sleduje-li žalovaný svým jednáním ochranu svých subjektivních práv. V neposlední řadě byl institut kvalifikované výzvy podroben také komparaci s dalším významným způsobem přípravy jednání, a to přípravným jednáním ve smyslu § 114c OSŘ, kdy se použití těchto institutů vzájemně vylučuje.

Byť je v praxi velmi často kvalifikovaná výzva chápána jako jakýsi univerzální prostředek, který umožňuje soudu řízení rychle nastartovat, dodat mu spád a následně také rychle vyřídit, moderovala judikatura možnost užití zmíněných institutů stanovením řady předpokladů, které musí být bez výjimky naplněny. Uvedený výklad by proto nemohl být úplný bez identifikace a detailního rozboru velmi obsáhlé judikatury vrcholných soudů, jež je pro pochopení této problematiky a řádnou aplikaci zmíněných institutů zcela zásadní.

Druhá část této práce byla věnována podrobnému rozboru s kvalifikovanou výzvou neodmyslitelně souvisejícího institutu zákonné fikce uznání nároku žalovaným, jakožto následku nevyhovění požadavkům takové výzvy k vyjádření, a rovněž detailnímu rozpracování na tuto fikci navazujícího rozsudku pro uznání.

V této části byly popsány situace, za kterých dochází k vydání rozsudku pro uznání na základě zákonné fikce, tedy má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal, tj. při absenci jakéhokoliv dispozičního procesního úkonu účastníka. První z těchto případů nastává, když se žalovaný včas nevyjádří na kvalifikovanou výzvu a ani v jemu poskytnuté lhůtě pro tuto požadovanou reakci soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání. Tedy jak bylo uvedeno výše, nevyhoví požadavkům kvalifikované výzvy k vyjádření. Druhou ze situací je pak řádně neomluvená absence žalovaného u nařízeného přípravného jednání.

Dále byl v této části kladen důraz na potřebu řádného rozlišování mezi právní konstrukcí fikce a vyvratitelné domněnky s následnou aplikací na posuzovanou problematiku, kdy je zapotřebí uzavřít, že se z povahy věci skutečně jedná o právní fikci, a nikoliv o vyvratitelnou domněnku, jak se část odborné veřejnosti domnívá.

Rovněž byly vysvětleny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku, přičemž dle ustálené judikatury je zřejmé, že kritéria, jež zákon stanoví jako předpoklad pro aplikaci fikce uznání nároku, se nikterak neliší od těch pro vydání kvalifikované výzvy ve smyslu.

Podstatou závěru této části je pak detailní rozbor stěžejní judikatury Ústavního soudu při posouzení institutů kvalifikované výzvy a fikce uznání nároku z hlediska ústavní konformity. Zásadní je v tomto směru kontroverzní náleží Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. PL. ÚS

13/15, kterým byla právní úprava zmíněných institutů nakonec shledána jako ústavně konformní. Plénium Ústavního soudu se přitom v uvedeném nálezu vyslovilo ve prospěch zachování institutu rozsudku pro uznání vydaného na základě fikce pouze velmi těsnou většinou, přičemž překvapivě nebylo použito ani klasického testu proporcionality. Z podrobné analýzy tohoto nálezu je zjevné, že argumentace většiny pro zachování této právní úpravy nemůže z hlediska ústavnosti obstát. Byla to naopak disentanční stanoviska přehlasované menšiny ústavních soudců, která následně iniciovala odlišné nahlížení na zmiňované instituty, když Ústavní soud ve své recentní judikatuře přistoupil k vytyčení řady obecných principů pro posuzování řádné aplikace fikce uznání a navazující rozhodování rozsudky pro toto uznání. Tyto obecné principy pak slouží jako určité vodítko obecným soudům.

Institut fikce uznání nároku je tak ve smyslu této judikatury nutno chápat jako nástroj *ultima ratio* k jehož aplikaci v praxi lze přistoupit výhradně v případech skutečně nepochybných, přičemž podmínky použití tohoto institutu je zapotřebí vykládat restriktivně. Účelem zmíněného institutu je přitom primárně postihnout lhostejnou či obstrukční pasivitu žalovaného. Nelze tak rezignovat na respektování ústavně zaručeného práva účastníků řízení na spravedlivý proces tak, aby byla zachována zejména rovnost těchto účastníků před soudem, ale i samotný přístup k soudu. Proto je při posuzování uplatnění fikce uznání nároku třeba volit výklad spíše vstřícnější ve prospěch žalovaného a dát mu prostor k uplatnění jeho námitek.

Ve třetí a závěrečné části této práce byl věnován prostor úvahám *de lege ferenda*. S ohledem na obsah předchozí části bylo primárním předmětem těchto úvah posouzení uvedených institutů z hlediska ústavní konformity a zodpovězení otázky, zdali v praxi nedochází k nedůvodnému využívání kvalifikované výzvy a rovněž, zda je současná zákonná úprava fikce uznání vhodná. Tedy, že skutečně neexistuje jiného vhodnějšího nástroje kontumace, kterým lze taktéž dosáhnout stejného cíle, tedy naplnění zásady rychlosti řízení, avšak nikoliv na úkor práv žalovaného. V práci jsem dospěl k závěru, že současná zákonná úprava nepřiměřeným způsobem zasahuje do práva žalovaného na spravedlivý proces, protože nemůže z hlediska posouzení ústavní konformity obstát.

Zcela klíčovým prvkem je zde konflikt několika proti sobě stojících právních principů, jež jsou součástí ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny a čl. 6 a násl. Úmluvy, a to jednak zásady rychlosti řízení a obecně platného právního principu *vigilantibus iura scripta sunt* (tj. práva náležejí bdělým) na jedné straně. Na opačné straně pak vystupující zásady materiální pravdy, tedy spolehlivého zjištění skutečností rozhodných pro spravedlivé rozhodnutí ve věci.

Ústavní soud ve své recentní ustálené judikatuře, navazující na kontroverzní nálezy sp. zn. Pl. ÚS 13/15, vytyčil řadu obecných principů pro posuzování aplikovatelnosti právní fikce uznání nároku. Zastávám názor, že si je Ústavní soud dobře vědom nepřiměřené nešetřivosti zásahu do práv žalovaného, která by mu prostou aplikací předmětných ustanovení zákona nutně vznikla. Z tohoto důvodu se proto Ústavní soud svým judikatorním výkladem pokouší do jisté míry akcentovanou tvrdost těchto institutů výrazně zmírnit.

Mám však za to, že i přes judikaturou vytyčené mantinely v podobě obecných principů je institut kvalifikované výzvy v praxi vysoce nadužíván. Dle mého názoru je totiž riziko spočívající v možném zrušení vydaného rozsudku pro uznání na základě nevhodně, respektive nezákonně aplikované zákonné fikce uznání nároku, oproti výhodám plynoucím z mnohem pravděpodobnější úspěšné akcelerace řízení, skutečně zanedbatelné.

Uvedený postup Ústavního soudu nepovažuji za nikterak žádoucí ani z hlediska právní jistoty. Namísto nekončící modifikace a ohýbání těchto institutů a s nimi spojených následků skrze judikaturu Ústavního soudu by dle mého názoru mělo naopak spíše dojít ke komplexnímu legislativnímu řešení. Z tohoto důvodu v závěrečné části práce akcentuji potřebu korekce zákonné úpravy, a to prostřednictvím alternativního rozsudku pro zmeškání, jakožto nástroje vhodnějšího. Tedy řešení, se kterým se plně ztotožňuje, mimo jiné, zákonodárce v připravovaném návrhu dlouho očekávané rekodifikace civilního procesu.

Seznam použitých zkratk

Listina	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Úmluva	Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, publikována pod sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použitých komentářů, monografií a učebnic

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 3328 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

HROMADA, M. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 112 s. ISBN 978-80-7400-463-6.

JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1116 s. ISBN 978-80-7478-986-1.

SIMON, P. *Odovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C. H. Beck, 2019. 415 s. ISBN 978-80-7400-768-2.

SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. 1840 s. ISBN 978-80-7400-828-3.

ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 474 s. ISBN 978-80-7400-787-3.

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1.

ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. 621 s. ISBN 978-80-7380-714-6.

Seznam použitých článků v časopisech a sbornících

BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, č. 17, s. 611-615.

BEZOUŠKA, P. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy*, 2004, č. 1, s. 31–35.

DRÁPAL, L. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*, 2002, č. 5, s. 1–32.

HUDKOVÁ, B. Fikce uznání nároku žalovaným: K nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy*, 2017, č. 23-24, s. 834-838.

JIRSA, J. Souhrnná novela občanského soudního řádu – příležitost ke změně. *Právní rozhledy*, 2009, č. 6, s. 198-208.

KŘIVÁČKOVÁ, J., HAMULÁKOVÁ, K. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, č. 12, s. 441-446.

MACUR, J. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 2, s. 28-35.

SEDLÁČEK, M. Kontumační rozsudek – analýza, komparace a náměty ke koncepci budoucí úpravy. *Právní rozhledy*, 2020, č. 10, s. 357-363.

SEDLÁČEK, M. Uznání nároku žalovaným v českém a slovenském právním řádu. *Justičná revue*, 2022, č. 3, s. 385-391.

SEDLÁČKOVÁ, I. K článku prof. JUDr. J. Macura: „Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř.“ *Bulletin advokacie*, 2002, č. 6-7, s. 74-76.

SVOBODA, K. K možnostem urychlení obchodního sporu prostřednictvím tzv. kvalifikované výzvy k vyjádření (§ 114b OSŘ). *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 10, s. 278-282.

Seznam použitých právních předpisů

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství, ve znění účinném do 31. 12. 2013 a ve znění pozdějších předpisů

Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1784/17

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2018, sp. zn. III. ÚS 3964/17-2

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 968/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2288/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1839/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4259/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1038/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2165/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4311/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2005, sp. zn. 26 Cdo 779/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1452/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2602/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2003, sp. zn. 32 Odo 616/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3284/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2425/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3498/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2020, sp. zn. 32 Cdo 4314/2019

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 454/04

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 29 Odo 522/2001

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2006, sp. zn. IV. ÚS 544/05
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5272/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 26 Cdo 1253/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4084/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2736/2015
Nález Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. PL. ÚS 42/08
Nález Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. PL. ÚS 13/15
Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2018, sp. zn. II. ÚS 158/18
Nález Ústavního soudu ze dne 1. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15
Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. IV. ÚS 2503/13
Nález Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2016, sp. zn. IV. ÚS 842/16
Nález Ústavního soudu ze dne 14. 2. 2017, sp. zn. I. ÚS 2693/16

Seznam ostatních zdrojů

DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., LAVICKÝ, P., PULKRÁBEK, Z., WINTEROVÁ, A. *Věcný záměr civilního řádu soudního. Finální znění 2. verze*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020. 444 s.

Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Důvodová zpráva k zákonu č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

LAVICKÝ, P. *Fikce procesních úkonů účastníků v civilním řízení soudním* [online]. Brno, 2009 [cit. 2023-03-10]. 160 s. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné z: <https://theses.cz/id/bkko2w/>.

Kvalifikovaná výzva dle § 114b OSŘ

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá institutem kvalifikované výzvy, jakožto prostředku přípravy jednání ve věci samé. Jeho nedílnou součástí je rovněž institut fikce uznání nároku, jenž nastává, mimo jiné, v případě, že žalovaný kvalifikované výzvě řádně a včas nevyhoví. Dojde-li pak k aplikaci zmíněné fikce, soud ve věci bez dalšího rozhodne rozsudkem pro uznání.

Primárním účelem kvalifikované výzvy je naplnění jedné ze základních zásad civilního procesu, a to zásady rychlosti řízení jakožto jednoho z komponentů ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces. O kvalifikované výzvě hovoříme právě s ohledem na zvýšené náležitosti, které musí vyjádření žalovaného splňovat, aby této výzvě řádně vyhověl. Charakteristickým znakem tohoto institutu je posílení zásady formální pravdy na úkor pravdy materiální, když v důsledku případné pasivity na straně žalovaného dochází ke krácení řízení spočívajícím v nerealizaci celé řady procesních zásad a sporné řízení tak ex lege i fakticky ztrácí svůj kontradiktorní charakter. Byť je v praxi velmi často kvalifikovaná výzva chápána jako jakýsi univerzální prostředek, který umožňuje soudu řízení rychle nastartovat, dodat mu spád a následně také rychle vyřídit, moderovala judikatura možnost užití zmíněných institutů stanovením řady předpokladů, které musí být bez výjimky naplněny.

Cílem této práce bylo poskytnutí podrobného rozboru předpokladů, které je nezbytné pro řádné vydání kvalifikované výzvy, neoddělitelně související aplikaci fikce uznání a vydání rozsudku pro uznání, s ohledem na případné kritické následky, naplnit. To vše při identifikaci a podrobném rozboru velmi obsáhlé judikatury, jež je pro pochopení této problematiky a řádnou aplikaci zmíněných institutů zcela zásadní.

Navazující cíl této práce spočíval v posouzení uvedených institutů z hlediska ústavní konformity a zodpovězení otázky, zdali v praxi nedochází k nedůvodnému využívání kvalifikované výzvy a rovněž, zda je současná zákonná úprava fikce uznání vhodná a skutečně neexistuje jiného vhodnějšího nástroje kontumace. V tomto ohledu jsem v práci dospěl k závěru, že současná zákonná úprava nepřiměřeným způsobem zasahuje do práva žalovaného na spravedlivý proces, pročež nemůže z hlediska posouzení ústavní konformity obstát. Z tohoto důvodu v práci akcentuji potřebu korekce zákonné úpravy, a to prostřednictvím alternativního rozsudku pro zmeškání, jakožto nástroje vhodnějšího.

Klíčová slova: kvalifikovaná výzva k vyjádření, fikce uznání, rozsudek pro uznání

Qualified Call for Statement pursuant to Section 114b of the Civil Procedure Code

Abstract

This thesis examines the institute of a qualified call for statement as a method of preparation of a hearing on the merits. An integral part of it is also the institute of a fiction of recognition of the claim, which occurs, *inter alia*, if the respondent fails to properly and in time comply with the qualified call for statement. If the aforementioned fiction is applied, the court shall decide on the matter without further delay by a judgment of recognition.

The primary purpose of the qualified call for statement is to fulfil one of the fundamental principles of civil procedure, the principle of expeditious proceeding as one of the elements of the constitutionally guaranteed right to a fair trial. We refer to the qualified call for statement specifically with regard to the enhanced requirements which the respondent's response has to meet in order to properly comply with such a call. The characteristic feature of this institute is the strengthening of the principle of formal truth over material truth, since as a result of potential inactivity on the respondent's side, the proceeding is curtailed by the non-realisation of a wide range of procedural principles and the adversarial proceeding therefore *ex lege* and *de facto* loses its adversarial character. Although the qualified call for statement is quite commonly perceived in practice as a sort of general instrument which allows the court to quickly initiate the proceeding, to give it momentum and subsequently also to quickly resolve it, the case law has moderated the possibility of the use of the aforementioned institutes by setting forth a number of preconditions which must be fulfilled without any exception.

The purpose of this thesis was to provide a thorough analysis of the prerequisites necessary for a proper issuance of the qualified call for statement, the application of the inseparable fiction of recognition and the issuance of a judgment of recognition, with regard to potential crucial consequences. All this whilst identifying and analysing in detail the very comprehensive case law which is essential for the proper understanding of the issue and the proper application of the aforementioned institutes.

The subsequent purpose of this thesis was to assess the above-mentioned institutes in terms of constitutional conformity and to address the question of whether in practice the qualified call for statement is being used unreasonably and also whether the current legislation regarding the fiction of recognition is appropriate and whether there is indeed no other more suitable method of contumacy. In this respect, I have concluded in this thesis that the current legislation unreasonably interferes with the respondent's right to a fair trial and therefore cannot withstand an assessment

of constitutional conformity. Therefore, I emphasise in this thesis the need for correction of the legislation by means of an alternative default judgment as a more suitable instrument.

Key words: Qualified Call for Statement, Fiction of Recognition, Judgement of Recognition